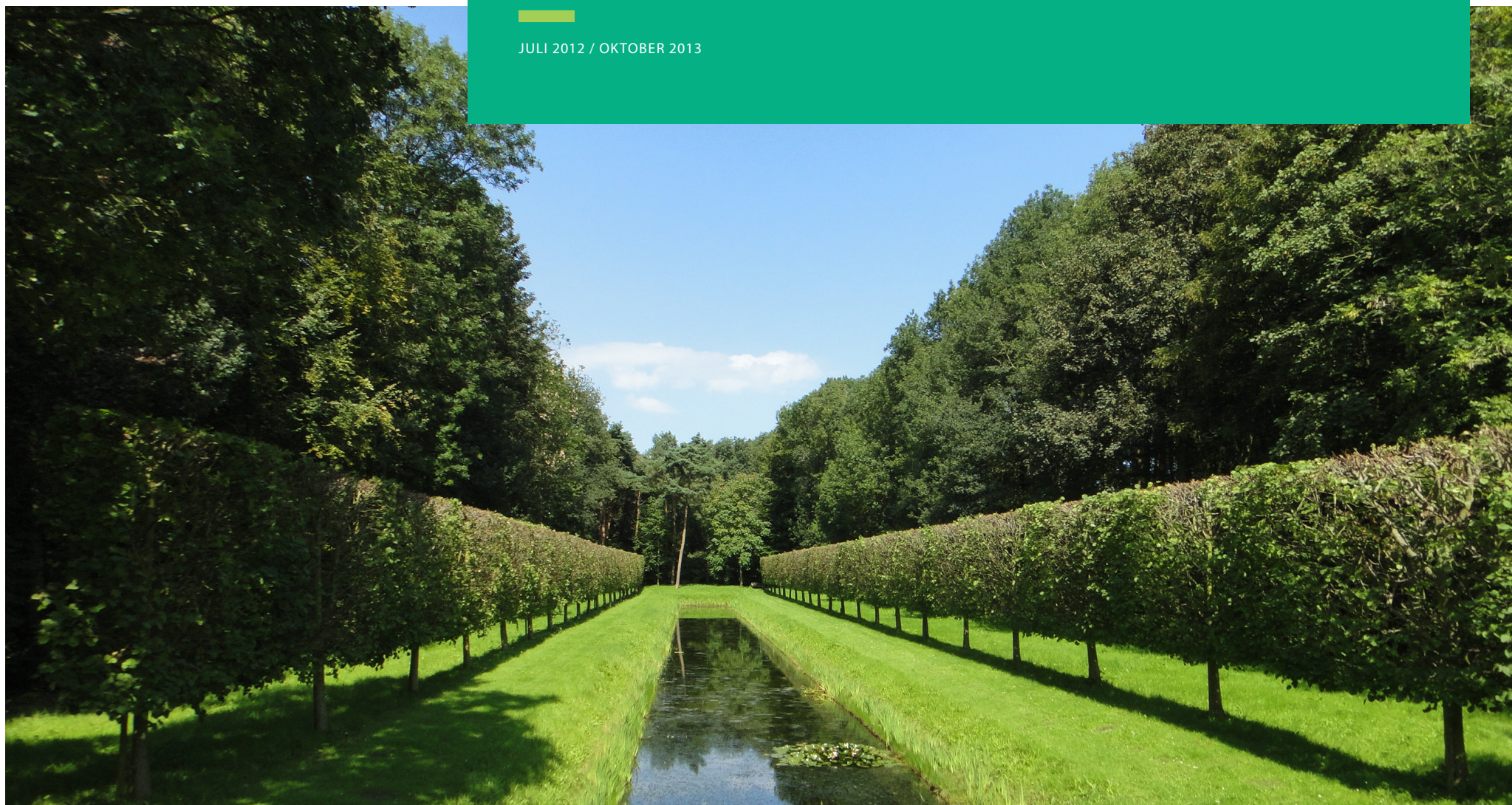

CULTUURHISTORIE SCHUDDEBEURS

INVENTARISATIE, WAARDERING EN VISIE

JULI 2012 / OKTOBER 2013

Dit rapport is bestemd voor de gemeente Schouwen-Duiveland

Colofon

Stichting Dorp, Stad en Land
Adviseurs ruimtelijke kwaliteit
in zuidwest Nederland

Stationsplein 45 (hoofdingang A)
Postbus 29129
3001 GC Rotterdam

[T] 010-280 94 45
[W] www.dorpstadenland.nl
[E] dsl@dorpstadenland.nl

Projectteam:
ir. Aimée de Back
François van der Meide
dr. GerhardMark van der Waal
ing. Rachella Sahtoe

Met dank aan de heren David Schorer,
Aize Meintema en dhr. Van Felius voor hun
inhoudelijke reacties op de tekst van deel 1.

Rotterdam - 12 juni 2012 (gewijzigd 25 oktober 2013)

© Stichting Dorp, Stad en Land,
Alle rechten voorbehouden.

ruimtelijke vormgeving en beleid

Dhr. S. Schout
Resedastraat 9, 4818GR Breda
06 24606699
info@schoutrvb.nl
www.schoutrvb.nl

INHOUDSOPGAVE

i. INLEIDING 5

DEEL EEN: CULTUURHISTORIE

1. CULTUURHISTORISCH OVERZICHT	11
a. Historisch-landschappelijk beeld	12
b. Historische ontwikkeling	15
- Geomorfologie	15
- Sociaal-culturele ontwikkeling	16
c. Archeologie	18
d. Historische geografie	19
- Dijkenpatroon	19
- Verkaveling	21
- Groenstructuur	22
- Infrastructuur	25
e. Historische (stede-) bouwkunst	30
- Woonmilieus	30
- Monumenten	30
- Buitenplaatsen	31
- Monumentale villa's	33
- Boerderijen	34
- Overige karakteristieke panden	35
- Sociaal-culturele objecten	36
2. WAARDERING	37
a. Bouwkunst	37
- Waarderingsystematiek	38
- Waardekaart	40
- Fotoselectie	41
b. Historische geografie	51
- Waarderingsystematiek	52
- Waardekaart	53
- Fotoselectie	55
c. Clusters	74
3. CONCLUSIES	83
Conclusies	84

DEEL TWEE: CULTUURHISTORISCH-RUIMTELIJKE VISIE

1. VISIE	86
a. Uitgangspunten	86
b. Van uitgangspunten tot visie	88
c. Ambities	89
d. Beleidsrichting	91
2. RICHTLIJNEN	94
a. Algemeen	94
b. Entrees	94
c. Knooppunt Donkereweg	95
d. Donkereweg (zuid en noord)	95
e. Lintbebouwing	95
f. Kloosterweg	95
g. Hanenweg	95
h. Zuiddijk	96
i. Buitenplaatsen	96
j. Villawijk Boslustlaan e.o.	96
ii. BIJLAGEN	97
	98
I. Matrix bouwkunst	100
II. Matrix waardering elementen	103
III. Waardekaart totaal	105
iii. BRONNEN	105

INLEIDING

INLEIDING

Schuddebeurs is wegens zijn cultuurhistorische kenmerken en ruimtelijke kwaliteit een bijzonder waardevol gebied in de gemeente Schouwen-Duiveland. De gemeente geeft erkenning aan deze waarden door de specifieke kenmerken van het gebied op te nemen in het bestemmingsplan. Dit sluit aan bij de visie die de gemeente voor de langere termijn ontwikkeld heeft als veelzijdig, aantrekkelijk gebied voor bewoners en bezoekers (Tij van de toekomst, 2011). Tevens is het in overeenstemming met de recent gewijzigde regelgeving.

Op 1 januari 2012 is het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) aangepast. Wat al eerder voor archeologie gold, is nu ook voor gebouwd en landschappelijk erfgoed van toepassing: de gemeente moet in de plantoelichting aangeven hoe ze rekening houdt met de cultuurhistorische waarden in het plangebied. Dat houdt onder andere in dat er een omschrijving moet zijn van die waarden en een aanduiding op de plankaart waar die waarden zich bevinden en hoe ermee omgegaan moet worden. Tevens worden de bepalingen beschreven in de planregels. Op deze wijze wordt cultuurhistorie gebiedsgericht in plaats van objectgericht beschermd.

Dit rapport bestaat uit twee delen, ten eerste een cultuurhistorisch overzicht, waardering en conclusies met aanbevelingen. Hierin wordt vanuit de samenstellende waardevolle cultuurhistorische kenmerken naar de grotere verbanden gekeken. Dit deel is op eigen initiatief door de Stichting Dorp, Stad en Land uitgevoerd en wordt de gemeente Schouwen-Duiveland hierbij aangeboden.

Het tweede deel van dit rapport geeft over de geïdentificeerde elementen een samenhangende ruimtelijke visie. Dit deel is in opdracht van de gemeente Schouwen-Duiveland door het bureau Schout RV&B in overleg met DSL uitgevoerd.

Werkwijze

De opgave van dit onderzoek was vierledig:

- het verzamelen van cultuurhistorische informatie via bestaande bronnen en nieuw veldwerk;
- het bepalen van de waarde van het erfgoed op basis van inzicht in de betrokken kenmerken;
- het nader onderzoeken en beschrijven van de topelementen, -bouwwerken en cultuurhistorische structuren (bijv. clusters);
- het formuleren van een ruimtelijke visie op de cultuurhistorische waarden in het gebied en aanbevelingen.

Bij de achtergrondstudie is de beschikbare kennis en informatie als uitgangspunt genomen. Hierbij is gewerkt met geschreven bronnen in de literatuur en archieven. Ook aanwezige kennis bij de inwoners is hierbij betrokken via raadpleging van de vereniging Stad en Lande. Naast bronnenonderzoek is veldwerk verricht dat tot een uitgebreide inventarisatie van de historisch-geografische en bouwkunstige waarden heeft geleid.

Op basis van de verzamelde informatie zijn relevante thema's, typologieën, perioden, ontwikkelingsgeschiedenissen, historische verhalen en visuele en ruimtelijke karakteristieken onderzocht. Voor het gebouwd en landschappelijk erfgoed is een waardebeoordeling uitgevoerd aan de hand van een waarderingskader met algemene geldigheid. Het resultaat hiervan is een beargumenteerde hiërarchie van objecten, elementen en gebieden. Deze waardering stelt de gemeente in staat de keuzes na te lopen en over te nemen.

Met het oog op opname in het bestemmingsplan zijn alle waardevolle objecten, elementen en gebieden kort beschreven (met illustraties) en in de context geplaatst van de ontwikkeling van het gebied door de eeuwen.

Voorts is er een gebiedsvisie opgesteld die de ruimtelijke samenhangen helder aan het licht brengt. Deze visie bevat de uitgangspunten en een beleidsrichting voor nieuwe ontwikkelingen.

Ten slotte zijn er conclusies gemaakt.

Beleidskaders

Rijksbescherming

In 2001 is Schuddebeurs door de heemkundige vereniging Stad & Lande voorgedragen als nieuw rijksbeschermd dorpsgezicht. Wegens veranderend beleid van de rijksoverheid is deze status echter niet toegewezen. Wel zijn er 22 objecten aangewezen als rijksmonument. Dit betekent dat deze objecten, woningen maar ook bijgebouwen, tuinen, een hekwerk en zonnewijzer, door middel van de Monumentenwet worden beschermd.

Belvédère-programma

Schuddebeurs is in 1999 aangewezen als onderdeel van Belvédère-gebied Gouwepolders. ‘Behoud door ontwikkeling’ was het motto van deze rijksnota, gericht op cultuurhistorie in ontwikkelingen in het Nederlandse landschap. In 2005 verscheen in opdracht van de gemeente Schouwen-Duiveland de ‘Gebiedsvisie Gouwepolders, een ontwikkelingsgerichte benadering van het platteland’ waarin economische ontwikkeling aan de hand van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten centraal stonden. De gebiedsvisie is onder meer gebruikt voor het opstellen van het ‘Bestemmingsplan Buitengebied.’

Beschermd natuurgebied

Twee buitenplaatsen binnen Schuddebeurs vallen onder de Natuurschoonwet (NSW) uit 1928: Mon Plaisir en Weelzicht. In deze wet is opgenomen dat wanneer aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan de eigenaar of beheerder belastingvoordelen kan krijgen. Eén van deze voorwaarden is dat de buitenplaats geheel of gedeeltelijk opengesteld dient te worden voor publiek.

Welstand

De gemeente Schouwen-Duiveland stelt in haar welstandsnota 2010 eisen aan ontwikkelingen in Schuddebeurs. De kern valt onder welstandsniveau twee, bijzonder welstandgebied. Hierin staan behoud van de cultuurhistorische waarden en het groene, besloten karakter voorop.

Vigerend bestemmingsplan

Het bestaande bestemmingsplan stamt uit 1974. Hierin is een groot deel van Schuddebeurs bestemd als ‘beschermd natuurgebied’. Naast wonen zijn er enkele locaties als bedrijfsruimte bestemd.

Archeologie

Gemeente Schouwen-Duiveland heeft archeologie reeds verankerd in het bestemmingsplan in de facetherziening. In Schuddebeurs zijn twee gebieden gemarkeerd op de bestemmingsplankaart: de zone langs de Schouwse-dijk en het gebied ten oosten van de kloosterweg waar klooster Sion heeft gestaan.

Overig

In het Landschappelijk Raamwerk (gemeente Schouwen-Duiveland, 2007) is de landschappelijke ontwikkelingsruimte van het buitengebied bepaald. Hierbij worden met name het besloten parklandschap, de buitenplaatsen en tuinen als waardevol benoemd. Ook de welen, het zoete water en afgegraven dijken worden karakteristiek gevonden. Voor de polder Noord-Gouwe wordt ingezet op verdichting in de vorm van landgoederen. E.e.a. met behoud van het contrast tussen openheid en beslotenheid en de zichtlijnen op het bosgebied van Schuddebeurs.

DEEL EEN

CULTUURHISTORIE

1. CULTUURHISTORISCH OVERZICHT

1a. Historisch-landschappelijk beeld

Schuddebeurs, een kern met ruim 350 inwoners, ligt op Schouwen-Duiveland, provincie Zeeland. Schuddebeurs is gelegen op een ingepolderde zandafzetting van de Gouwe en wordt gekenmerkt door relatief veel bos ten opzichte van de directe omgeving.

De eerste sporen van bewoning gaan terug 1374 toen de Noordgouwepolder werd gewonnen op het water van de voormalige kreek de Gouwe. In 1434 verrijst er bij het bos het inmiddels vergane klooster Sion.

In die tijd overstroomt de polder nog met enige regelmaat door de zwakke kustverdediging. Achter de huidige Zuiddijk liggen twee welen, littekens van twee dijkdoorbraken in 1530. Het binnenstromende water veroorzaakt een kolk, bij het dichten van de dijkaten wordt de dijk om deze ‘putten’ heengelegd.

De bosachtige omgeving trekt in de 17e en 18e eeuw veel rijke bestuurders vanuit Zierikzee naar Schuddebeurs om een royale buitenplaats aan te laten leggen. Enkele hiervan bestaan nog steeds en hebben namen als ‘Mon Plaisir’, ‘Heesterlust’, ‘Welgelegen’ en ‘Bleykzicht’. Begin 20e eeuw volgen er handelaren uit Zierikzee die karakteristieke villa’s langs de doorgaande wegen laten bouwen. Deze villa’s werden met name ook door rentenierende boeren gebouwd.

In 1944 laat de Duitse bezetter een deel van Schouwen, en daarmee ook Schuddebeurs, onder water zetten om een landing van de geallieerden te bemoeilijken. Een deel van Schuddebeurs blijft door de hoge ligging droog, maar het zoute water tast bodem en beplanting ernstig aan.

Tijdens de watersnoodramp van 1953, die een groot deel van het eiland Schouwen-Duiveland onder water zet, blijft Schuddebeurs echter droog.

De watersnoodramp wordt aangegrepen om het eiland te herverkavelen. Wederopbouw staat voorop, binnendijken worden afgegraven, sloten rechtgetrokken en polders bij elkaar gevoegd. De omgeving van Schuddebeurs, die daarvoor gekenmerkt werd door kleine polders en slingerende dijkjes, wordt drastisch gewijzigd.

Desondanks worden de bossen van Schuddebeurs opnieuw aangeplant. Bijna zestig jaar na de ramp vormt de kern weer opnieuw een besloten en bosachtige omgeving in een weids en open polderlandschap. De bebouwingslinten met karakteristieke villa’s, landhuizen in uitgestrekte tuinen en historische boerderijen en arbeiderswoningen zijn opvallend. Samen met sporen in het landschap, zoals welen en dijken, maken ze Schuddebeurs tot een cultuurhistorisch waardevolle en karakteristieke omgeving.

Schuddebeurs, 2011. (Beeld: Luchtfoto gemeente Schouwen-Duiveland)

1b. Historische ontwikkeling

Kaart zoals Schouwen-Duiveland er uit heeft moeten zien rond 1300. Dreischor (Bommene) is nog een apart eiland. (beeld: Buurtatlas.nl)

Tekening uit omstreeks 1580. De noordelijke tak van de Gouwe is ingepolderd, het dorp Noordgouwe is ontstaan. Ook klooster Sion is ingetekend, de eerste bekende vorm van bewoning bij Schuddebeurs. (beeld: Jacob van Deventer, Zelandicarum)

Schuddebeurs ligt op een kreekrug van het voormalige water de Gouwe. Hierdoor bestaat de bodem uit kalkrijke zandgrond en ligt daarom ook hoger dan het omringende landschap.

Deze omstandigheden bevorderen bomengroei en zo ontstaat er een klein bosgebied. Dit trekt in de 17e en 18e eeuw rijke bestuurders en handelaren uit Zierikzee aan, die een aangename omgeving zoeken om buitenhuizen te bouwen. Naast deze royale buitenplaatsen verrijzen er begin 20e eeuw ook veel kleinere villa's langs de doorgaande wegen.

Geomorfologie

Het eiland dat nu Schouwen-Duiveland heet, bestond vroeger uit verschillende kleinere eilanden. De eilanden Schouwen, Bommenede, Dreischor en Duiveland werden gescheiden door de wateren de Gouwe en de Sonnemare.

De grond bestaat in die tijd vooral uit veen met daarop zeeklei dat is afgezet door het zeewater. Het water zoekt zijn weg in getijdekreeken, lager gelegen gronden die bij vloed onder water komen te staan. Bij elke vloed neemt het water stukjes sediment mee en laat deze bij eb weer achter. De lichte kleikorrels bezinken daar waar het water stil komt te staan, wat verder van de kreekloop af. Op de bodem van de kreek zelf blijven de zwaardere zandkorrels achter.

In 1374 verzandt de geul tussen Schouwen en Bommenede steeds sterker waardoor het mogelijk wordt om dit stukje land in te dijken. Zo ontstaat de polder Noordgouwe.

Op grotere schaal gebeurt dit in heel Zeeland en zuidelijk Zuid-Holland. De kleiafzettingen zijn vruchtbare landbouwgronden en daarom van economische betekenis. Ook wordt met het indijken het gevaar van overstromingen tegengegaan.

Ditzelfde proces doet zich voor in de kreek de Gouwe. Door de dagelijkse getijdenwerking stroomt het water in en uit de kreek en zet er zich veel zand af in het midden van de waterloop. De Gouwe wordt ondieper en het aantal schorren (zandplaten) groeit.

In de 15e eeuw wordt het dan ook steeds makkelijker om kleine stukken land langs de Gouwe in te polderen. Verschillende kleine polders vinden zo hun oorsprong.

Dat de inpoldering niet alleen om het winnen van landbouwgrond gaat, bewijst een grote overstroming in 1530. Het water in de Gouwe komt dan zo hoog te staan dat de Zuiddijk, ter hoogte van Schuddebeurs, breekt en de Noordgouwepolder onder water komt te staan. Aan de zuidkust van Schouwen-Duiveland verdwijnen in de loop der eeuwen enkele dorpen en bijbehorend land door overstromingen. Zo is het indijken van polders ook een vorm van bescherming tegen het water.

Rond 1600 verzandt de Gouwe, de kreek wordt door de jaren heen smaller en ondieper. Door verschillende inpolderingen tot 1650 verdwijnt het water van de Gouwe helemaal uit het landschap. Alleen de noordelijke ingang van de Gouwe dat Dreischor van Duiveland scheidt, het Dijkwater, blijft behouden. Na 1953 wordt uit veiligheidsoverwegingen besloten ook hier een dijk voor te leggen. Tegenwoordig is het Dijkwater een beschermd natuurgebied.

De loop van de Gouwe is voor een deel nog in het dijkenpatroon te herkennen. Daarnaast is aan de hoogteverschillen in het landschap af te lezen waar nieuwe polders zijn ingedijkt. Deze zogenaamde nieuwlandpolders liggen op kreekruggen van de Gouwe, terwijl het omliggende oudland uit veen met daarboven zeeklei bestaat. Doordat men het land gaat gebruiken voor landbouw wordt de klei ontwaterd en sloten aangelegd, waardoor de onderliggende veenlaag inklinkt. De nieuwpolders, op de zandplaten van de Gouwe, liggen daarom gemiddeld een halve meter hoger dan het omringende landschap.

Schuddebeurs is al vroeg een bosrijk gebied. De zand- en rijke bodem vormt een vruchtbare bodem voor bossen, in tegenstelling tot het omliggende zeekleilandschap.

Sociaal-culturele ontwikkeling

Langs de later zo genoemde Kloosterweg wordt in 1434 het Kartuizer klooster Sion opgericht. Op oude kaarten wordt Schuddebeurs dan ook nog 'Syon' of 'Zion' genoemd. De monniken gebruiken het akkerland voor voedselproductie, het bos voor houtproductie.

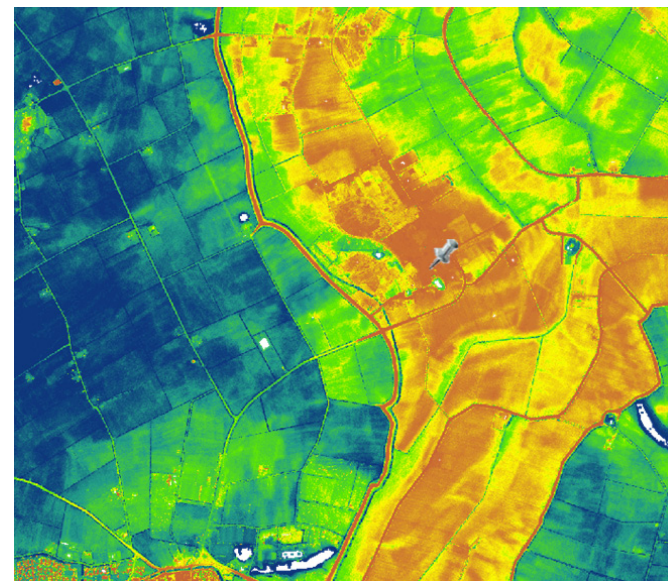
Spaanse troepen verwoesten het grootste deel van het klooster in 1575, het puin wordt vier jaar later verwerkt in de zeekering van Dreischor.

In de 17e eeuw krijgen de meer gefortuneerde families in Zierikzee behoefte aan tuinieren en natuurbeleving en zoeken zij in voorjaar en zomer verpozing op het platteland, waarbij zij voor hun verzorging en voedselvoorziening aangewezen zijn op een nabijgelegen boerderij (meestal hun pachtboer). Deze 'speelhuizen' moet men zich niet al te groot en luxueus voorstellen. Eerst in de 19e eeuw evolueren deze bescheiden optrekjes tot grotere behuizingen, zodat men daar 's zomers permanent kan verblijven.

Door politieke en economische omstandigheden blijven lang niet alle buitenplaatsen bestaan. Sommige buitenplaatsen worden gesloopt en het materiaal hergebruikt in nieuwe gebouwen. Andere buitenplaatsen worden omgevormd tot boerderij. Ook het oprichten van een blekerij (het wassen en bleken van stoffen in de zon), het planten van fruitbomen of landbouwgewassen was een mogelijkheid om de kosten te dekken van de dure buitenverblijven.

In het begin van de 20e eeuw ontstaat er een nieuwe bevolkingsgroep in de stedelijke samenleving. De gegoede burgerij verdient veel geld door handel in de haven van Zierikzee. Zij volgen de adellijke families naar Schuddebeurs en bouwen fraaie middenstandswoningen aan de doorgaande wegen. Ook rentenierende boeren laten huizen bouwen. Zo ontstaan er linten van vrijstaande villa's, veelal in de destijds populaire chaletstijl.

Schuddebeurs is niet als dorp gegroeid maar als cluster van buitenplaatsen, villa's en boerderijen in een bosrijke omgeving. Dit betekent ook dat Schuddebeurs voornamelijk bevolkt werd door welgestelde families en boeren. Afgezien van het personeel dat in dienst was bij deze inwoners was er dan ook geen sprake van een sociaal-economische onderklasse.

Beeld uit het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN). De oranje lijn die van noord naar zuid loopt is de Schouwse dijk die boven het landschap uitsteekt. De nieuwlandpolders ten oosten van de Schouwse dijk liggen hoger dan het oudland van het voormalige eiland Schouwen. (beeld: AHN)

Weelzicht met daarvoor de Grote Weel. Het landhuis was in de jaren '30 een jeugdherberg maar werd in de Tweede Wereldoorlog gebombardeerd. De foto is genomen omstreeks 1910. (Beeld: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland: BRO 0612)

Het landhuis van boerderij Weelzicht wordt geraakt tijdens een foutief bombardement van de geallieerden in 1944. Van het pand, in de jaren '30 van de 20e eeuw in gebruik als jeugdherberg, blijft weinig meer over.

(Beeld: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland, O 0573 en O 0359)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft Schuddebeurs te lijden onder bombardementen. Onder andere de landhuizen van buitenplaatsen 'Weelzicht' en 'Rustenburg' raken hierdoor zwaar beschadigd en worden gesloopt. Wanneer in 1944 de Duitse bezetter delen van Schouwen-Duiveland onder water zet in verband met een dreigende landing van de geallieerden, komt ook Schuddebeurs gedeeltelijk onder water te staan. Het zoute water tast de natuur ernstig aan, veel buitenplaatsen verliezen hun beplanting.

Eerder zijn al veel bomen gekapt omdat brandstoffen en bouwmaterialen schaars zijn.

Tijdens de watersnoodramp van 1953 blijft Schuddebeurs vrijwel droog. Tijdens de wederopbouw is er weinig aandacht voor de natuurlijke en historische eigenschappen van het landschap. Het gebied moet er economisch weer zo snel mogelijk bovenop gebracht worden. Schouwen-Duiveland wordt in hoog tempo opnieuw verkaveld: binnendijken worden afgegraven, sloten rechtgetrokken en landbouwpercelen vergroot. Dankzij het aankopen door Staatsbosbeheer, waaronder Mon Plaisir, blijft het grootste deel van Schuddebeurs' bossen buiten de herverkavelingen. Pas in de jaren '60 wordt ook de cultuurhistorische waarde erkend: verschillende landhuizen en tuinen worden dan benoemd tot rijksmonument.

Vanaf 1990 worden er enkele bedrijven ontwikkeld langs de Kloosterweg. Het benzinestation Mol en de zelf-winkel Fixet zijn daarvan de grootste. Ook wordt er een wijk ontwikkeld met zo'n 40 vrijstaande villa's in het bos tussen Donkereweg, Hanenweg en Kloosterweg. De straten van deze buurt worden vernoemd naar inmiddels verdwenen buitenplaatsen.

Tegenwoordig huisvest het 'Wassenaar van Zeeland', zoals het in de volksmond soms genoemd wordt, vooral ouderen en gepensioneerden. Schuddebeurs heeft zelf geen voorzieningen en is daarvoor aangewezen op Zierikzee.

1c. Archeologie

Behalve de zichtbare cultuurhistorie boven de grond bevinden zich veel resten uit het verleden in de grond. Op basis van literatuur- en archiefonderzoek heeft Schuddebeurs en directe omgeving een ‘lage trefkans’ gekregen in het archeologiebeleid. Wel is er één terrein als archeologisch monument aangewezen, ten oosten van de Kloosterweg. Dit is de plek waar het voormalige klooster Sion heeft gestaan.

Het Kartuizerklooster Sion werd in 1434 gebouwd als één van de laatste van deze orde. Vanaf begin 14e eeuw stichten rijke families en burgers zo’n 22 Kartuizer kloosters in de Nederlanden. De kloosters liggen vaak in afgelegen, bosrijke gebieden maar niet te ver van een stad. Op deze manier kunnen de monniken makkelijk producten zoals hout en voedsel verkopen. Het klooster heeft ruim 100 hectare grond in bezit, inclusief het bosgebied voor de houtproductie. Voedsel en hout worden in Zierikzee verkocht.

Een zware tijd breekt aan voor het klooster en haar inwoners. In 1530 staat het water in de Gouwe zo hoog dat de Noordelijke Dijk van de Sint Jeroenspolder breekt, de zogenaamde Sint Felix Quade Saterdachvloed. Het gebied van het klooster overstroomt, maar wordt weer hersteld. In 1566 woedt de beeldenstorm en wordt het klooster geplunderd.

In 1575, tijdens de Tachtigjarige Oorlog, vindt het ‘Beleg van Zierikzee’ plaats en wordt er gevochten tussen Spaanse en Staatse troepen. Hierdoor loopt het klooster Sion ernstige schade op door toedoen van “vrijebeuyters ende soldaten”. De monniken verlaten het klooster, puin van de verwoestingen wordt een paar jaar later onder andere gebruikt in de zeewering van Dreischor.

In de 17e en 18e eeuw wordt een deel van de overgebleven gebouwen gebruikt als buitenplaats, de kloosterkerk is dan al verdwenen. In de loop van de 19e eeuw vervalt het complex tot een ruïne om op den duur helemaal te verdwijnen.

Een bijbel uit 1537 en een deel van het altaar zijn nog te vinden in het Zeeuws Museum in Middelburg. Twee helften van een grafsteen uit 1555 liggen naast de kerk van Noordgouwe.

Archeologische Monumenten Kaart met het terrein waar het klooster Sion heeft gestaan. (Beeld: Provincie Zeeland, CHS)

Beeld van het klooster Sion. Getekend omstreekt 1830 toen het klooster al vrijwel geheel verdwenen was en daarom waarschijnlijk deels gefantaseerd. (Beeld: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland, X 2065)

Het klooster heeft gestaan op de grond van boerderij Zandvliet. De eigenaar komt tijdens het bewerken van het land regelmatig brokken baksteen tegen. Toen in het voorjaar van 2011 de droogte aanhield werden de contouren van het voormalige klooster zichtbaar. Door de droogte verkleurde het gerst op de plekken waar de fundamenten van het klooster nog in de grond zaten. (foto: Joop van Houdt)

1d. Historische geografie

De huidige Zuiddijk is inmiddels afgegraven maar de weg volgt nog wel het historische, slingerend dijktracé om de welen heen. Naast de weg liggen de kleine en de grote weel als restant van dijkdoorbraken van de Zuiddijk.
(Beeld luchtfoto: Google Maps)

Sporen van vroeger zijn in de bodem terug te vinden, maar ook boven de grond. Objecten en structuren zeggen iets over de historische geografie en welke sporen mensen daarin hebben achter gelaten. Met name de strijd tegen het water is goed terug te zien in de vorm van dijken, welen en polders.

Dijkenpatroon

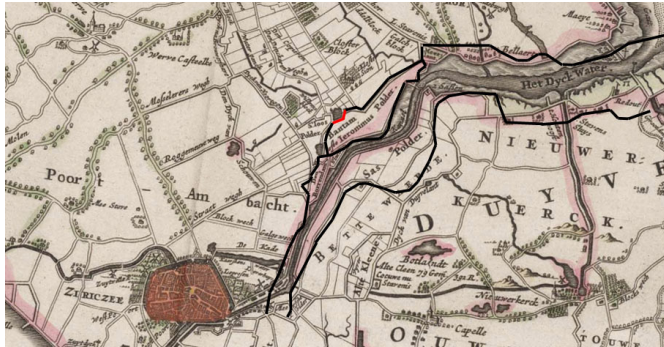
Dijken zijn belangrijke elementen in het huidige landschap en vertellen ook iets over de historische ontwikkeling van het gebied. Het toont de eeuwenlange strijd tegen het water, in de tijd dat Schouwen, Duiveland en Dreischor nog van elkaar gescheiden werden door de Gouwe.

Verschillende binnendijken laten de loop van de Gouwe nog zien. Ook de inmiddels afgegraven Zuiddijk in Schuddebeurs vormde een waterkering tegen deze voormalige kreek. Meermaals was er sprake van een dijkdoorbraak of overstroming. Herinneringen hiervan zijn nu nog zichtbaar in het landschap. De twee 'vijvers' ten noorden van de Zuiddijk zijn welen en overgebleven na een dijkdoorbraak in 1530, toen de Sint Felix Quade Saterdachvloed de Zuiddijk op twee plaatsen deed breken. Het stromende water sleurde grond en klei uit achter de dijk en zo ontstonden er twee kolken: de 'grote weel' en de 'kleine weel'. Bij het dichten van de gaten is de dijk om de kolken heengelegd, waardoor er een kronkel in het tracé ontstond en er twee welen achterbleven. De aangrenzende boerderij 'Weelzicht' is naar de aanwezigheid van de welen vernoemd.

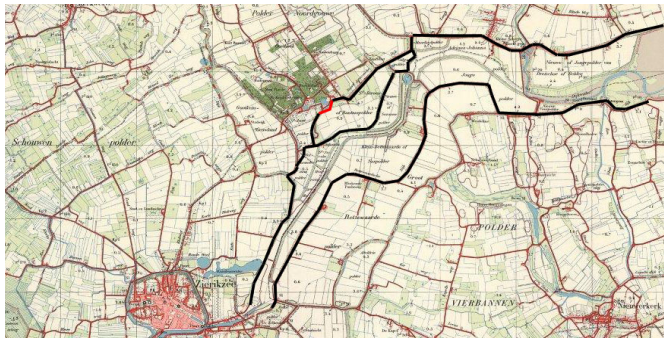
Net als de Zuiddijk vormde ook de Roterijdijk ooit een waterkering tegen de Gouwe. Het woord 'Roterij' duidt er op dat aan deze dijk ooit een vlasroterij stond, waarin dit gewas bewerkt werd.

De Schouwsedijk beschermde het eiland Schouwen tegen het water. Inmiddels is dit niet meer nodig en vormt de dijk een rustieke fietsroute tussen Brouwershaven en Zierikzee.

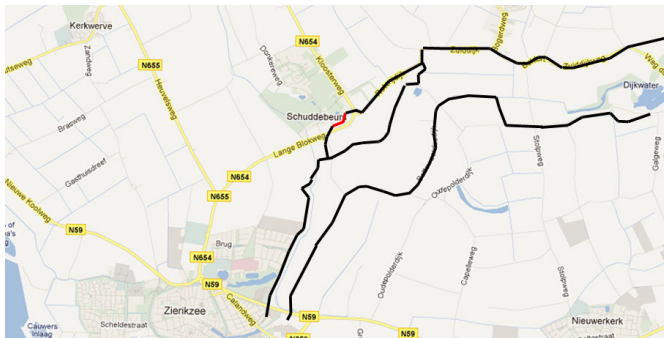
Aan de loop van verschillende dijken is nog te zien waar de Gouwe heeft gelopen. Hieronder drie kaarten uit achtereenvolgens 1664 (toen de Gouwe was ingedamd tot waterloop), 1950 (voor de herverkaveling van de jaren '50) en 2011. De Gouwe liep tussen de zwarte lijnen en scheidde zo Schouwen van Duiveland. De Zuiddijk, aan de zuidkant van Schuddebeurs, is in rood weergegeven.

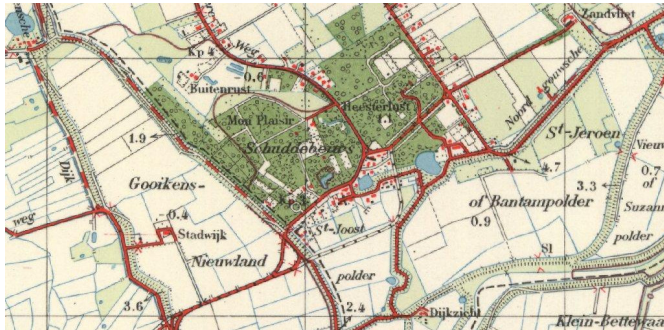
1664

1950

2011

Fragmenten van twee kadasterkaarten uit 1950 en 1962.

Te zien is dat kleinere landbouwkavels in de tussenliggende periode zijn samengevoegd. Daarnaast zijn ten zuiden van Schuddebeurs dijken afgegraven waardoor onder andere de St. Joostpolder, St. Jeroen(of Bantam)polder en de Nieuwe Suzannapolder werden samengevoegd tot de Kleine Polders.

Beeld van een kadasterkaart (1972). De Kloosterweg is doorgetrokken en sluit nu aan op de Lange Blokweg. Het autoverkeer hoeft nu niet meer door de kern van Schuddebeurs te rijden maar rijdt er om heen.

Verkaveling

Na de watersnoodramp van 1953 verandert het landschap van Schouwen-Duiveland grondig. Vrijwel het complete gebied moet opnieuw ingericht en bewoonbaar gemaakt worden. In de geest van de wederopbouw is er dan ook weinig aandacht voor natuur of cultuurhistorie tijdens de grootschalige herverkaveling.

De kleine poldertjes ten zuidoosten van Schuddebeurs worden samengevoegd tot grote stukken akkerland, grenzen worden rechtgetrokken en dijken worden afgegraven. Hierdoor verdwijnt voor een deel het kleinschalige landbouwkarakter van het nieuwland. Nog steeds is echter verschil waar te nemen tussen het grootschalige oudland met rechte sloten en dijken en het later ingedijkte nieuwland met kleinere polders en kavels. Daarnaast is er, doordat het nieuwland gemiddeld wat hoger ligt dan het oudland, in de nieuwere polders minder schade aan bomen en struiken geweest tijdens overstromingen. Het nieuwland kent dus relatief meer en oudere beplanting.

Doordat Staatsbosbeheer delen van buitenplaatsen van de particuliere eigenaren in beheer neemt, blijft een deel van Schuddebeurs buiten de herverkavelingen en blijven de buitenplaatsen bewaard.

In het kader van herverkaveling wordt de Kloosterweg verlengd en via een ruime bocht om Schuddebeurs heen aangesloten op de Lange Blokweg richting Zierikzee.

Groenstructuur

Schuddebeurs staat in sterk contrast met de omgeving. Het omliggende polderlandschap, vrijwel uitsluitend in gebruik als landbouwgrond, biedt met zijn strakke sloten en wegen een ruim en weids uitzicht. Het bosgebied van Schuddebeurs daarentegen wordt gekenmerkt door dichte opgaande begroeiing en besloten buitenplaatsen.

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog worden de bossen gebruikt om hout te kappen. Bouwmaterialen en brandstoffen zijn rond die tijd erg schaars. Door de inundatie van 1944 komt veel beplanting onder het zoute water te staan en sterft daardoor af. Na de watersnoodramp van 1953 zijn de bossen weer opnieuw aangeplant. Alleen op de hoogste plekken op de kreekrug, waaronder landgoed Heesterlust, zijn nog enkele bomen te vinden die ouder zijn dan 60 jaar.

Een belangrijke rol in de groene uitstraling van Schuddebeurs nemen de buitenplaatsen in.

Veelal aangelegd rond de 17e en 18e eeuw waren de tuinen door de eeuwen heen aan verandering onderhevig. Sommige verdwenen door economische omstandigheden, de inrichting en tuinarchitectuur werd veranderd of de beplanting werd aangepast.

Toen Schouwen-Duiveland na de ramp werd herverkaveld heeft Staatsbosbeheer delen van particuliere buitenplaatsen in beheer genomen. Hiermee werden de bossen behouden en opnieuw ingeplant in plaats van als akkerbouwgebied in gebruik genomen te worden.

Zo ook een deel van de buitenplaats van 'Mon Plaisir'. In overleg met de eigenaren is een deel van de buitenplaats opengesteld voor het publiek. Rondom het woonhuis is een privé tuin gehouden voor de privacy van de bewoners.

Achter 'Mon Plaisir' ligt het 'Bos van de Toekomst'. Tussen 2000 en 2004 konden mensen hier een gedenkbom planten ter nagedachtenis aan een persoon of moment. Inmiddels is het bos vol en wordt het als een regulier bos onderhouden door Staatsbosbeheer.

Ook een deel van het bos bij boerderij Weelzicht is openbaar toegankelijk. Het bos is na de ramp weer opnieuw aangeplant door Staatsbosbeheer.

In de jaren '80 werd de tuin opnieuw ontworpen. Een deel van de tuin werd strak ingericht volgens de Engelse cottagestijl, rond de weel groeit juist een natuurlijker type beplanting: treurwilgen, riet en grote bladplanten.

Doorkijkje vanaf de Kloosterweg op het open polderlandschap ten oosten van Schuddebeurs.

Zicht op de Schouwsedijk met daarachter de bossen van Schuddebeurs.

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog worden veel bomen omgehakt in verband met het tekort aan brandstoffen. Daarnaast komt Schuddebeurs in 1945 ook nog gedeeltelijk onder water te staan. Op de achtergrond het landhuis Welgelegen. (Beeld: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland: BRO 1593)

Mon Plaisir

Mon Plaisir

Panorama vanaf de Schouwsedijk, ter hoogte van de Donkereweg. Het contrast tussen het open polderlandschap (links) en het besloten bosgebied (rechts) is hierop goed te zien.

Op oude ansichtkaarten wordt de Heesterlustweg verbeeld als een statige laan. Eind 2006 is de weg opnieuw ingericht. In een samenwerking tussen Staatsbosbeheer, de gemeente en de eigenaar van de buitenplaats ‘Heesterlust’ is een nieuw plan gemaakt. De populieren, aangeplant na de ramp van 1953, hebben nu plaats gemaakt voor enkele rijen eiken, die beter bij de buitenplaatsen passen. Ook zijn er meerdere meidoornhagen aangeplant. Op deze manier heeft de laan weer haar statige karakter terug.

De Donkereweg loopt via een bochtig tracé door de kern van Schuddebeurs heen. De weg wordt gekenmerkt door dichte beplanting aan weerszijden. Relatief oude en hoge bomen zorgen voor een overhangend bladerdak. Samen met het kronkelige tracé dat de weg volgt, zorgt dit voor een besloten karakter. Er is geen sprake van lange zichtlijnen en er komt relatief weinig direct zonlicht binnen. Vermoedelijk is dat ook de reden van de naamgeving van deze bijzondere weg.

De weg werd tijdens het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) dan ook als bijzonder gebied aangeduid.

Na de ramp was er weinig aandacht voor het herstellen van de oorspronkelijke situatie. Landbouwkavels werden bij elkaar getrokken voor hogere opbrengsten, sloten rechtgetrokken en sommige binnendijken werden afgegraven.

Waar dijken werden hersteld zijn ze niet opnieuw aangeplant. Tot voor de ramp kenden veel Schouwse binnendijken bomenrijen. De Roterijldijk is één van de weinige dijken op Schouwen-Duiveland die na de ramp wel weer is ingeplant. De twee rijen populieren op het talud vormen daarmee een bijzondere structuur op het eiland.

De Heesterlustweg rond het begin van de 20e eeuw en ruim 100 jaar later, na de restauratie. (Beeld: Gemeentearchief Gemeente Schouwen-Duiveland, BRO 0559)

De besloten Donkereweg.

De Roterijldijk met populierenhaag. (Beeld: CHS)

Fragment van een kaart uit 1664 naast een kadasterkaart uit de jaren '90. Onder andere de rechte Kloosterweg, de slingerende Donkereweg en de Heesterlustweg zijn in beide kaarten te herkennen. (Beeld: Scheepvaartmuseum en Kadaster)

Infrastructuur

De meeste wegen in Schuddebeurs liggen er al eeuwenlang en zijn terug te vinden op historische kaarten. Het stratenpatroon wordt gekenmerkt door de aanwezige dijken en besloten boswegen. De dijken, gebruikt om stuk voor stuk landbouwgrond te winnen op het water, geven een weids uitzicht over de oudlandpolders. De besloten boswegen beperken het zicht juist en geven Schuddebeurs een rustieke en intieme sfeer. Bij de buitenplaatsen is er ook geregeld sprake van rechte lanen of zichtlijnen vanuit het landhuis.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de belangrijkste wegen.

De kronkelende Donkereweg is één van de meest karakteristieke wegen in Schuddebeurs en verbindt de kern met het nabijgelegen Noordgouwe. In 1664 komt de weg al voor op een kaart als 'Den Donckeren Weghe' en is daarmee één van de eerste wegen van Schuddebeurs. Gezien de naam moet de weg vroeger ook al omringd zijn door bomen en struiken zoals vandaag de dag het geval is. Het vele groen langs en boven de weg en het slingerende tracé geven de weg het bosachtige karakter dat Schuddebeurs zo bijzonder maakt.

In tegenstelling tot de Donkereweg is de Kloosterweg een rechte verbinding. Ook de Kloosterweg komt op de kaart van 1664 al voor. Bij herverkaveling is de weg verlengd en loopt nu met een boog om Schuddebeurs heen richting Zierikzee. De Kloosterweg, vernoemd naar het daar ooit aan grenzende klooster Sion, is de belangrijkste verbinding met het omliggende gebied en vormt een scheiding tussen het dichte bosgebied en open polderlandschap aan de oostzijde van Schuddebeurs.

De Schouwsedijk is voor het grootste gedeelte de zee-wering geweest van het voormalige eiland Schouwen. Tussen Schouwen en het eiland Dreischor lag de Son-nemare. Toen deze kreek in 1374 werd drooggelegd, en zo de Noordgouwepolder ontstond, verloor de dijk haar waterkerende functie.

Tot 2 februari 1953, toen het water niet aan de noord-kant van de dijk stond, zoals vroeger, maar aan de zuidkant. Op verschillende plekken aan de zuidrand van Schouwen-Duiveland brak tijdens de Watersnoodramp de dijk, waardoor het zeewater de polders instroomde. De Schouwsedijk hield Noordgouwe en Schuddebeurs droog, al stond de dijk meerdere malen op het punt door te breken.

Na de ramp is de dijk verbreed en verhoogd. Inmid-dels loopt over de dijk een fietspad en daarmee is de Schouwsedijk een aantrekkelijke recreatieve verbinding tussen Brouwershaven en Zierikzee.

Vanaf de dijk is goed het contrast te zien tussen het open polderlandschap van Schouwen en het bosrijke Schuddebeurs.

De Donkereweg werd vroeger al gekenmerkt door het boskarakter. Een foto uit 2011 naast een prentbriefkaart uit begin 20e eeuw.

Panoramafoto vanaf de Schouwsedijk ter hoogte van de Donkereweg.

De Grote Weel, gelegen ten noorden van de Zuiddijk, als overblijfsel na een dijkdoorbraak.

Donkereweg 47 t/m 53; Nog enkele dijkwoningen, hoger gelegen op een restant van de dijk.

De Zuiddijk vormde tot 1421 de waterkering van de kreek de Gouwe. De dijk verbond de huidige Roterij-dijk richting Dreischor met de Schouwsedijk richting Zierikzee. Toen de Gouwe later werd ingedamd en uit het landschap verdween, verloor de dijk zijn oorspronkelijke functie. Na de watersnoodramp van 1953 werd ze afgegraven omdat grond hard nodig was voor het herstellen van dijken en egaliseren van de bodem. De panden Donkereweg 47 t/m 53 bevinden zich nog op het hoger gelegen dijklichaam, waarna de dijk weer verder is afgegraven in de richting van de Schouwsedijk. Het kronkelende tracé herinnert, samen met de naam van de weg, aan het verleden. Ook twee welen, overblijfselen van een door een dijkdoorbraak ontstane kolk, laten zien hoe belangrijk de Zuiddijk vroeger was in de strijd tegen het water.

De Roterijdijk kent een besloten karakter door de bomenrijen aan weerszijden.

De Roterijdijk verbindt Schuddebeurs met Dreischor en werd in 1489 aangelegd toen de noordelijke tak van de Gouwe werd afgedamd. De dijk vormt, met de hoge bomen aan weerszijden van de weg, een zeldzaam element in het landschap omdat veel dijken geen opgaande begroeiing kennen. Ook volgt de dijk nog het eeuwenoude, slingerende tracé, wat na de grootschalige herverkaveling van na de watersnoodramp zeldzaam is geworden. Aan de dijk bevinden zich met name boerderijen.

De Heesterlustweg is een korte straat die de Donkereweg met de Kloosterweg verbindt. De weg is vernoemd naar de aangrenzende buitenplaats ‘Heesterlust’. Eind 2006 werd in samenwerking met de eigenaar van buitenplaats ‘Heesterlust’, Staatsbosbeheer en de gemeente Schouwen-Duiveland de weg gerestaureerd, met handhaving van de bestaande klinkerbestrating. Door plaatsing van enkele rijen eiken en meidoornhagen kreeg de straat weer het statige buitenplaats-karakter dat die ooit had.

De Hanenweg is genoemd naar de voormalige buitenplaats “De Haan”, die precies aan het eind daarvan op de Donkereweg lag en omstreeks 1870 werd afgebroken. De Hanenweg zou daarom eigenlijk Haneweg moeten heten.

De Sint Joostweg is pas na de watersnoodramp van 1953 aangelegd en is vernoemd naar het (voormalige) gelijknamige poldertje waar de weg in is gelegen. Ook zijn binnenstraten aangelegd ten behoeve van de bereikbaarheid van een rond 1990 ontwikkelde villa-wijk. De straatnamen, zoals ‘Boslust’, ‘De Katte’ en ‘Rust en Werk’ zijn genoemd naar inmiddels verdwenen buitenplaatsen.

De Heesterlustweg met nieuw aangeplante hagen en eikenbomen.

De Hanenweg gezien vanuit oostelijke richting (links) en westelijke richting (rechts). Het bebouwingslint aan de zuidzijde en het open polderlandschap aan de noordzijde geven de weg haar eigen karakter.

De Donkereweg met tramrails. In de verte het huis 'Welgelegen', hier was destijds ook de halte van de stoomtram. Foto genomen rond 1900-1910. (Beeld: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland, BRO 0573)

Archieffoto van de Kloosterweg, ter hoogte van buitenplaats Rustenburg. Aan de linkerzijde lopen de tramrails, met daarnaast een smeedijzeren hek (naast de witte toegangspoort).

Fragment van een kadasterkaart uit 1915. De zwarte blokken in de rode hoofdweg geven het tramtracé weer, de stippellijn door de St. Joostpolder is de geplande omlegging van het spoor om de kern van Schuddebeurs heen.

Een actuele foto van zo'n hek in het bos bij Weelzicht. Hier liep ooit de trambaan langs. Ditzelfde hekwerk is ook nog langs de Kloosterweg te vinden.

Stoomtramtracé

Vanaf het begin van de 19e eeuw werd Schuddebeurs bediend door een stoomtram van de Rotterdamsche Tramweg Maatschappij (RTM). De lijn liep vanaf Zijpe (vanuit daar was er een bootverbinding met St. Anna-land en Brabant) via Zierikzee door Schuddebeurs naar Brouwershaven. Belangrijkste vracht waren suikerbieten, die goed groeiden in de zware zeeklei en destijds een belangrijk exportproduct waren. De suikerbieten werden vanaf het Schouwse platteland naar de suikerfabrieken in Brabant vervoerd door schepen en door deze tram. Ook post en passagiers hadden een plek op de stoomtram.

De tramrails liepen vanaf Noordgouwe via de Kloosterweg de Heesterlustweg in. Ter hoogte van de villa Welgelegen bevond zich een tramhalte, waarna de lijn doorliep richting Zierikzee. In 1919 werd, tegelijk met verlenging van de lijn tot aan Haamstede, het tracé verlegd om Schuddebeurs heen.

In het begin van de Tweede Wereldoorlog werden er dagelijks arbeiders vervoerd naar de duinen bij Haamstede waar gewerkt werd aan verdedigingswerken van de Atlantikwall. Toen in 1944 Schouwen onder water werd gezet, liep de tramlijn schade op. De lijn werd na de oorlog hersteld, maar toen kort daarna de watersnoodramp van 1953 plaatsvond, werd besloten de zwaar beschadigde tramlijn niet meer te herstellen. Ook was toen de concurrentie van autobussen te groot geworden.

Op Schouwen-Duiveland zijn door de herverkaveling nog maar enkele herinneringen te vinden aan de stoomtram. De stationsgebouwtjes van Zierikzee, Noordgouwe en Haamstede bestaan nog, ze zijn nu in gebruik als woningen. Bij Zonnemaire verwijst de straatnaam 'Trambaan', onderlangs de Blooisedijk, nog naar het verleden.

1e. Historische (stede)bouwkundige elementen

Schuddebeurs was een buurtschap van het dorp Noordgouwe, waarin de buitenplaatsen en hun personeelswoningen de boventoon voerden. Er waren wel een paar boerderijen, maar deze vormden een kleine minderheid. Het heeft daarom geen dorpscentrum met kerk, zoals kenmerkend is voor vele dorpen in de omgeving. Het kent veel panden met een historische achtergrond. De landhuizen met royale tuinen maar ook veel kleinere, vrijstaande villa's langs de Donkereweg en de Kloosterweg. Daarnaast wordt het gebied gekenmerkt door historische boerderijen en plattelandswoningen voor tuinlieden. In de 19e eeuw begonnen ook rentenierende boeren er hun villa's te bouwen.

Woonmilieus

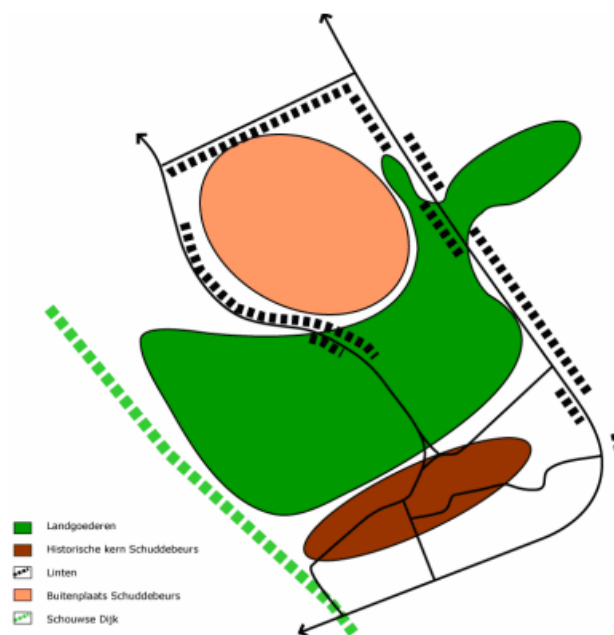
Schuddebeurs wordt allereerst gevormd door de historische kern rond de Zuidoost/Donkereweg aan de zuidzijde van de kern. Hier bevinden zich oudere boerderijen en plattelandswoningen. Ten noorden daarvan liggen de grote buitenplaatsen, waaronder 'Heesterlust' en 'Mon Plaisir.' De Kloosterweg, Donkereweg en Hanenweg kennen bebouwingslinten van woningen uit het begin van de 20e eeuw. Daarachter ligt de 'Buitenplaats', een recente villawijk van vrijstaande woningen, gebouwd rond 1990.

Op de volgende pagina's worden deze verschillende typen bebouwing beschreven.

Monumenten

Er zijn 22 rijksmonumenten in Schuddebeurs die zijn aangewezen door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Deze panden, inclusief de bijgebouwen en tuinaanleg van 'Heesterlust' en 'Mon Plaisir', zijn beschermd via de Monumentenwet.

De MIP-objecten zijn onderzocht tijdens het Monumenten Inventarisatie Project (1995) maar hebben geen monumentenstatus en zijn dus onbeschermd.

Weergave van verschillende typen woonmilieus in Schuddebeurs.
(Beeld: Rothuizen van Doorn 't Hooft architecten)

Schuddebeurs in de CHS. Blauwe kruisjes zijn aangewezen als rijksmonument, oranje kruisjes geven de MIP-panden weer. (Beeld: CHS)

Buitenplaats 'Mon Plaisir' kent een grote, gerestaureerde tuin die deels toegankelijk is voor het publiek.

Het 'Grand Canal' zoals het gereconstrueerd is in 1990.

Buitenplaats 'Heesterlust' kent een monumentale, kort geleden vernieuwde entree.

Buitenplaatsen

Binnen het bosgebied liggen grote buitenplaatsen met bijzondere tuinen en historische bijgebouwen uit 17e en 18e eeuw. Enkele landhuizen zijn door de jaren heen zo sterk aangepast dat deze niet als monument zijn aangewezen.

De buitenplaatsen worden gekenmerkt door zeer grote woningen op kavels tussen de 4 en 14 hectare groot. Naast de hoofdgebouwen bevinden zich vaak nog bijgebouwen zoals een (voormalig) koetshuis, schuur of bediendenwoning. De woningen liggen in de meeste gevallen wat verder van de openbare weg af en kennen siertuinen met gazon, bos en water.

'Mon Plaisir' is één van de bekendste buitenplaatsen van Schuddebeurs. Het huis werd in de eerste helft van de 17e eeuw verfraaid door een burgemeester van Zierikzee, Anthonie Ockersse. De bijhorende tuin is door de inundatie van 1945 ernstig aangetast, na 1950 opnieuw beplant en rond 1990 door de eigenaar van het huis weer in historische staat gerestaureerd. Met name het 'Grand Canal' springt in het oog en vormt een zichtlijn tussen de Donkereweg en het landhuis 'Welgelegen'. Aan de voorzijde bevinden zich een groot gazon en een vijver.

Het witgepleisterde landhuis is, samen met koetshuis, tuinmanswoning en de tuinaanleg met daarin hek en zonnewijzer, beschermd als rijksmonument.

Een ander, recent gerestaureerde buitenplaats is 'Heesterlust'. Het landhuis, gebouwd rond 1810 werd tot 1850 'Boschlust' genoemd.

Het landhuis raakte rond 1980 in verval maar werd door een nieuwe eigenaar weer opgeknapt. Het huis, koetshuis met tuinmanswoning, schuur, tuinaanleg, hek en tuinornamenten zijn opgenomen in het register van rijksmonumenten.

Het buiten ‘Huize Welgelegen’ ligt aan de Donkereweg en werd rond 1750 gebouwd door de toenmalige burgemeester van Zierikzee Iman de Groote. In 1841 werd het verhoogd met een extra verdieping. Links naast het woonhuis ligt een weel, vroeger gebruikt als siervijver voor de bijbehorende tuin. De weel was vroeger ook een veedrinkplaats voor een nabijgelegen boerderij.

Andere buitenplaatsen zijn het rijksmonument ‘Bleykzicht’ (voorheen ‘Buitenrust’, Donkereweg 58) en ‘Rustenburg’ (Kloosterweg 23), waarvan slechts het uit de 19e eeuw daterende koetshuis nog rest. Het woonhuis zelf is verwoest tijdens de Tweede Wereldoorlog.

‘Zorgvliet’ (Donkereweg 80) tenslotte werd eind 18e eeuw gebouwd maar werd ingrijpend verbouwd in 1912 en 1959 en recenter grotendeels vernieuwd met uitondering van de voorgevel. Hierdoor is er behalve de voorgevel weinig origineels meer te vinden. Ook de tuin is opnieuw ingericht na de inundatie van 1945.

Foto's van Welgelegen in 2011 en in 1905. Rechts van de Donkereweg ligt het tramspoor richting Zierikzee.
(beeld: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland: BRO 0548)

Zorgvliet in 2011 en in de jaren '20 van de vorige eeuw.
(Beeld: CHS en Gemeentearchief Schouwen-Duiveland: BRO 0645)

Goede voorbeelden van dit type bebouwing zijn Donkereweg 69 en 33.

Ook de markante villa 'Huize Maja' past in dit bebouwingstype. Het rijksmonument uit 1902 kent opvallend veel gevelsprongen en uitbouwen.

Het witgepleisterde woonhuis 'Zonnehof' stamt uit 1920. Beide woningen liggen aan de Donkereweg.

Monumentale villa's

Naast de grote buitenplaatsen kent Schuddebeurs veel vrijstaande middenstandswoningen. Nadat rond 1800 buitenplaatsen werden aangelegd door bestuurders uit Zierikzee, volgden rond het begin van de 20e eeuw burgers die rijk waren geworden door handel. Ook rentenierende boeren lieten huizen bouwen.

Deze villa's worden gekenmerkt door een rationele bouwstijl, invloeden uit de chaletstijl en soms versieringen in de rode, bakstenen gevels. De woningen liggen op beduidend kleinere kavels dan de eerdere buitenplaatsen en bevinden zich voornamelijk in bebouwingslinten langs de Donkereweg en Kloosterweg.

Boerderijen

Schuddebeurs wordt weliswaar gekenmerkt door de buitenplaatsen in een bosachtige omgeving, maar kent ook historische boerderijen die de verbinding met het omliggende polderlandschap benadrukken. De boerderijen zijn voornamelijk gesitueerd op de hoeken/aan de randen van Schuddebeurs.

‘Weelzicht’ (Heesterlustweg 1) is hier het bekendste voorbeeld van. Het voormalige bijhorende woonhuis, gelegen aan de ‘Grote Weel’ is bij een bombardement in de Tweede Wereldoorlog verloren gegaan. Een nieuw woonhuis werd gebouwd, maar de bijzondere schurencombinatie, in deze vorm zeldzaam in de provincie Zeeland, is gespaard gebleven.

De schurencombinatie en het varkenshok/kippenstal van ‘Weelzicht’ zijn beide aangewezen als rijksmonument.

Boerderij ‘De Tol’, Donkereweg 67, bestaat uit een woonhuis en een grote en kleine schuur, laat 19e eeuw. Het boerderijcomplex is vernoemd naar de vroegere functie.

Om vanaf Zierikzee de weg te vervolgen naar Noordgouwe moest tol betaald worden bij Schuddebeurs. Het tolhuisje annex café is na de ramp afgebroken.

Donkereweg 47 en 49 waren halverwege de 20e eeuw in gebruik als bakkerij en postkantoor. De foto rechts komt uit begin 1900.
(Gemeentearchief Schouwen-Duiveland: BRO 0576)

Overige karakteristieke panden

In het hart van Schuddebeurs bevindt zich het huidige hotel/restaurant 'De Hostellerie'. Vanaf de 17e eeuw was in dit pand een herberg/café waar men volgens het verhaal met de 'beurs schudde'. Vanwaar de naam Schuddebeurs afstamt. Het pand is tegenwoordig als rijksmonument beschermd.

Na de Tweede Wereldoorlog vond hier de jaarlijkse pinksterkermis plaats die veel mensen naar Schuddebeurs trok.

Donkereweg 51

Donkereweg 53
Volgens de gevelsteen stamt het witte pand uit 1842 en was het in bezit van de familie Schuurbeque-Boeye. Deze familie bezat meerdere buitenplaatsen in Schuddebeurs. Het pand diende als koetshuis en koetsierswoning voor de buitenplaats 'Heesterlust'.

De Oostenrijkse geschenkwoning is prachtig gelegen aan de 'Kleine Weel'.

Sociaal-culturele objecten

Naast archeologie, historische geografie en historische gebouwen bevinden zich ook nog een aantal kleine objecten die een verhaal vertellen over het sociaal-culturele verleden.

Zowel in de berm langs de Zuiddijk als langs de Hanenweg staat een stenen grenspaal. In de paaltjes staat gegraveerd 'beoosten den steen' en aan de andere zijde 'bewesten den steen' en stammen vermoedelijk uit de 17e eeuw.

Destijds liep er, dwars door Schuddebeurs heen, een administratieve grens. Zierikzee en Dreischor konden het na de inpoldering van het nieuwe stuk land niet eens worden tot wie het land behoorde. Daarom werd de polder door midden gedeeld door middel van deze grenspaaltjes.

In het gebied Beoosten Steene werd gemeten met de Blooise of Zeeuwse roede (3,62 m), in Bewesten Steene werd gemeten met de Schouwse roede (3,72 m). En om in hoger beroep te gaan tegen een vonnis moest men naar Dreischor of naar Zierikzee, afhankelijk van waar het geschil plaats had gevonden. In de 18e eeuw werd deze grens opgeheven en onder de Franse overheersing werd in 1820 het metrieke stelsel ingevoerd.

In de tuin Heesterlustweg 5 bevindt zich een object dat alle kenmerken vertoont van een 'TBC-huisje' voor tuberculose-patiënten uit begin 20e eeuw. Destijds werd zonlicht een genezende werking toebedeeld. Daarom zat er veel glas in het huisje om zonlicht binnen te laten en kon het, door een draaimechanisme onder het huisje, met de zon meedraaien. Ook werden patiënten op deze manier geïsoleerd om besmetting te voorkomen. Waarschijnlijk is dit object nooit als 'TBC-huisje' gebruikt. Het onderstel is inmiddels verdwenen en het huisje wordt nu gebruikt als opslag voor tuingereedschap.

Grenspalen in de berm langs de Zuiddijk en de Hanenweg. Rechts een kaart uit omstreeks 1790. De stippellijn die het 'Koppieren Blok' doorsnijdt is de administratieve grens tussen Zierikzee en Dreischor.

Het TBC-huisje in de de tuin van Heesterlustweg 5.

2 WAARDERING.

A: Bouwkunst

Waarderingsystematiek

Als onderlegger voor het vaststellen van cultuurhistorische waarde van bouwkunst wordt gebruik gemaakt van een zogenaamde waarderingsmatrix. De matrix maakt een objectieve afweging mogelijk bij het opstellen van een lijst van potentiële gemeentelijke monumenten of beeldbepalende panden. Het is een nuttig instrument om in één oogopslag een totaaloverzicht te kunnen geven van cultuurhistorisch waardevolle objecten en de daarin aanwezige differentiatie ten aanzien van verschillende deelaspecten en kwaliteiten.

Zeker wanneer in een later stadium heroverweging ten aanzien van omvang en samenstelling van de lijst van beeldbepalende panden of gemeentelijke monumenten moet plaatsvinden, blijkt de matrix in de praktijk een bijzonder waardevol (bij dergelijke grotere aantallen objecten zelfs onmisbaar) en tijdbesparend hulpmiddel te zijn. De waarderingsmatrix is door Dorp, Stad en Land ontwikkeld en wordt sinds 20 jaar toegepast bij de selectie van aan te wijzen gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden in tientallen gemeenten.

In de matrix zijn achtereenvolgens aangegeven het adres en het huisnummer, gevolgd door de datum van het veldwerk. Daarna kan worden aangegeven via welke bron het object op de groslijst terecht is gekomen. MIP betekent monumenten inventarisatie project, in 1990 uitgevoerd door de provincies / RDMZ.

De rest van de matrix wordt ingevuld met de feitelijke waardering van de objecten. De werkwijze van deze matrix is gebaseerd op een algemeen aanvaarde waarderingsystematiek (gebaseerd op: Handleiding selectie en registratie Jongere stedebouw en Bouwkunst, (uitgave Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist 1991)

Daarbij is uitgegaan van drie hoofdcategorieën en enkele subcategorieën:

1. *Cultuurhistorische aspecten*
 - 1a. Ontstaansgeschiedenis
 - 1b. Lokaal belang
2. *Architectonische aspecten*
 - 2a. Bouwstijl
 - 2b. Unicité / Zeldzaamheid
 - 2c. Verstoring (Verminking)
3. *Ligging*
 - 3a. Beeldbepalende situering

Ad 1a Ontstaansgeschiedenis en lokaal belang: de mate waarin het ontstaan of het gebruik van het object van historisch belang is en de mate waarin het sociale en lokale aspect een rol speelt. Hierbij wordt doorgaans dankbaar gebruik gemaakt van de kennis en bronnen via de historische vereniging(en).

Ad 2a. Bouwstijl: de mate waarin de architectonische stijl van een object herleidbaar is tot, of een goed voorbeeld is van lokaal of regionaal bekende architectuur of een architectuurstroming. Bovendien wordt hierbij in aanmerking genomen of er bij het object sprake is van een complex ontwerp, en/of versierende details.

Ad 2b. Unicité: de mate waarin het object zeldzaam is, lokaal gezien. Die zeldzaamheid kan betrekking hebben op de functie, de typologische verschijningsvorm of de ouderdom.

Ad 2c. Verstoring object: de mate waarin de authenticiteit is verstoord, of de beeldbepalende waarde is aangetast. Het betreft hier aantastingen door niet-harmonieuze wijzigingen van de onder 2a vermelde architectuur.

Hierbij ligt het accent op de verstoring van de beeldbepalende hoofdvorm en niet zozeer op de verstoring van eventuele details zoals die bij potentiële beeldbepalende objecten een rol spelen.

Ad 3. Ligging: de mate van waardering van de stedenbouwkundige of landschappelijke situering, met name van de beeldbepalende rol die het betreffende object daarin vervult.

Ieder object is op deze categorieën gewaardeerd. Dit is gedaan aan de hand van een cijfermatige schaal, variërend tussen 1 en 3 of tussen 0 en 3. De behaalde scores per categorie zijn vervolgens vermenigvuldigd met een weegfactor. Deze weegfactor geeft het relatieve belang weer dat de categorie heeft in de totale waardering. De categorie 2c (verstoring object) heeft een negatieve weegfactor, zodat een object, waarvan de karakteristieke hoofdvorm sterk is aangetast of waarvan de directe omgeving negatief werkt op het object, een lagere eindscore krijgt.

In de laatste kolom zijn de scores opgeteld.

Met deze cijfermatige waarderingsmethode is beoogd om enerzijds alle belangrijke aspecten zo objectief mogelijk te benoemen en anderzijds ook een weging mogelijk te maken tussen soms zeer uiteenlopende waardevolle objecten. Deze rekenmethode heeft als gevolg dat unieke eigenschappen van objecten geen extra waardering kunnen krijgen en geen hogere score opleveren. Dit kan gecompenseerd worden door extra zwaarte toe te kennen aan bepaalde categorieën.

Bij de beoordeling wordt extra aandacht geschonken aan het uiterlijk van de objecten. Dit omdat in het geval van beeldbepalende objecten vooral veel waarde wordt gehecht aan de beleving en waardering van de objecten door bewoners, omwonenden en voorbijgangers. De eigenlijke ('intrinsieke') historische waarde krijgt een

lichtere weegfactor omdat deze vaak moeilijk herkenbaar is zonder voorkennis of niet zichtbaar is vanaf de straat. De huidige uitstraling van de objecten weegt daardoor zwaarder in de beoordeling dan de historische betekenis.

Selectie

Om te komen tot een concreet en hanteerbaar voorstel dient voor de selectie van beeldbepalende objecten en/of gemeentelijke monumenten een grenswaarde te worden bepaald. Deze waarde wordt op basis van onderlinge vergelijking en expertise van DSL en overleg met de gemeente vastgesteld. Objecten boven de grenswaarde worden vervolgens gekwalificeerd als 'beeldbepalend met cultuurhistorische waarde'.

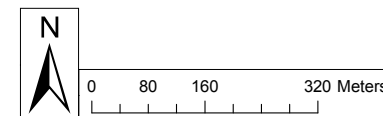
Waardekaart objecten

Legenda	
	Plangrens bestemmingsplan
	Bebouwing - waarde zeer hoog (rijksmonument)
	Bebouwing - hoog
	Bebouwing - redelijk hoog

Cultuurhistorische waardekaart
Schuddebeurs: historische bouwkunst

(Schuddebeurs waardekaart (2).mxd)

Fotoselectie

bouwkunst hoge waarde, 9 punten en hoger

Donkereweg 3

Donkereweg 5

Donkereweg 7

Donkereweg 45

Donkereweg 48, schuren

Donkereweg 51

Donkereweg 53

Donkereweg 57

Donkereweg 41

Donkereweg 60

Donkereweg 67, schuur

Donkereweg 67, woning

Donkereweg 68

Donkereweg 78/80

Hanenweg 13

Heesterlustweg 5

Kloosterweg 23, koetshuis

Kloosterweg 25, grote boerderij

Kloosterweg 25, kleine boederij

Kloosterweg 25, schuur

Kloosterweg 29

Kloosterweg 32

Kloosterweg 34, schuur

Kloosterweg 34

Kloosterweg 37

Kloosterweg 39

Kloosterweg 40

Kloosterweg 41

Kloosterweg 53

Kloosterweg 57, schuur

Kloosterweg 57, woning

Kloosterweg 57 ensemble

Zuiddijk 16

Zuiddijk 18

Fotoselectie

bouwkunst redelijke waarde, 5,6,7 of 8 punten

Donkereweg 11

Donkereweg 13

Donkereweg 21

Donkereweg 37/39

Donkereweg 47

Donkereweg 47/49

Donkereweg 48, woning

Donkereweg 54

Donkereweg 55

Donkereweg 59/61

Hanenweg 1

Hanenweg 3

Hanenweg 5

Hanenweg 7

Hanenweg 11

Hanenweg 15

Hanenweg 17/19

Hanenweg 21

Hanenweg 23

Hanenweg 25

Heesterlustweg 1

Heesterlustweg 6

Kloosterweg 14

Kloosterweg 16

Kloosterweg 21

Kloosterweg 23

Kloosterweg 30

Kloosterweg 31

Kloosterweg 33

Kloosterweg 38

Kloosterweg 45+47

Kloosterweg 48

Kloosterweg 50

Kloosterweg 59

Kloosterweg 69, schuur

Sint Joostweg 2

Sint Joostweg 6

Sint Joostweg

Zuiddijk 9/11

Selectie bijzondere objecten

Hanenweg 9, Tredmolen

Grenspaal Zuiddijk zuidzijde

Grenspaal Hanenweg 2

2 WAARDERING.

B: HISTORISCHE GEOGRAFIE

Waarderingssystematiek historische geografie

Waarderingssystematiek

Voor het waarderen van historisch-geografische elementen en clusters is een klassiek waarderingskader gebruikt. Dit model combineert de bekende waarden (beleving, inhoud, fysiek karakter en gebruik) met

toepasselijke criteria. Bij elke waarde horen een aantal criteria die eigen zijn aan historisch-geografisch onderzoek en waardering. Ter toelichting wordt beschreven wat de kwalitatieve randvoorwaarden zijn die relevant

zijn bij elk criterium.

Door het objectiverende waarderingskader te gebruiken heeft het resultaat van de waardering grotere geldigheid en aantrekbaarheid.

WAARDE

CRITERIUM

TOELICHTING

A. BELEVINGSWAARDE

1. zichtbaarheid	- waarneming vanaf het maaiveld / de openbare weg
- herkenbaar, onderscheidend, prominentie in fysieke context
- relatie met omgeving (wel of geen harmonie in contrast of passendheid)
2. herinnerbaarheid	- (afleesbare) ouderdom / teken(s) van gebeurtenis / verhaal van de plek
- (mentale) verbondenheid met historische gebeurtenis / verhaal van de plek
3. beeldkwaliteit	- algemene vorm, verhoudingen, indeling, detaillering, tekstuur en kleur van element/object en de relatie met de omgeving

B. INHOUDELIJKE WAARDE

4. zeldzaamheid	- graad van uniciteit in gebied en/of tijdsperiode en/of van maker (type/categorie/bouwstijl/functie)
5. kennisdrager	- omvang/dichtheid van beschikbare gegevens (ter plekke afleesbaar of in geschreven bronnen)
6. representativiteit	- kenmerkend voor / verbonden aan een bepaald gebied, periode, type, gebruik
7. samenhangendheid	- mate waarin element/object een coherent geheel vormt
- mate waarin element/object deel uitmaakt van een groter geheel (fysiek of historisch)

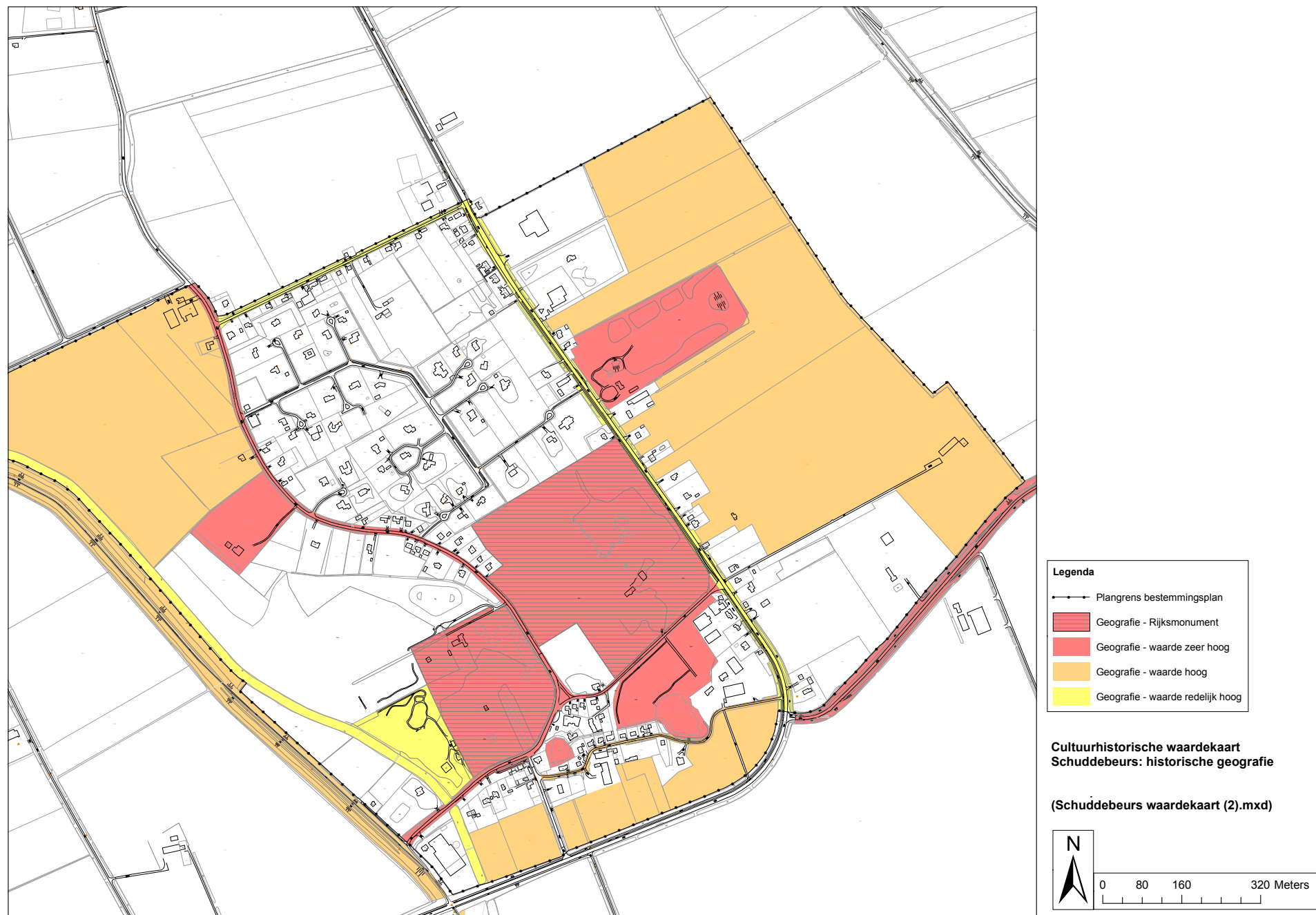
C. FYSIEKE WAARDE

8. gaafheid	- mate van intact zijn van het element/object (authenticiteit)
- volledigheid van alle onderdelen
9. geconserveerdheid	- aanwezigheid van oorspronkelijke materialen (materiële integriteit)
- mate van niet aangetast of verminkt zijn

D. GEBRUIKSWAARDE

10. huidig gebruik	- passende functie conform oorspronkelijke bedoeling
- mate van (visuele) toegankelijkheid tbv effectivering van bovenstaande waarden
11. potentieel gebruik	- mate van verscheidende (passende) gebruiksmogelijkheden waartoe het element/object zich zou lenen
12. duurzaam gebruik	- huidig en mogelijk toekomstig (volhoudbaar) energiegebruik (beheer en onderhoud meegerekend)

Waardekaart historische geografie

Fotoselectie

Roterijdijs

Tot 1458 waterkering tegen de Gouwe, toen werd de aangrenzende Sint Jeroenpolder ingedijkt.

Bijzonder in verband met opgaande beplanting (dubbele rij populieren, na de ramp aangeplant), dit komt weinig voor op Schouwen-Duiveland. Hiermee vormt de dijk een opvallende structuur in het open polderlandschap.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid en beeldkwaliteit) en gebruikswaarde op schaal van de dijkstructuur.

Schouwse dijk

Aangelegd rond 1350 bij inpolderen aangrenzende Gooikens-Nieuwlandpolder. De dijk is ruim 7 kilometer lang en vormt de grens tussen het oudland van Schouwen en het nieuwland van later ingedijkte Gouwepolders. Bovenop de dijk is een fiets- en voetpad gelegen en is daarom in trek als recreatieve route tussen Brouwershaven en Zierikzee.

Opvallende structuur in het open polderlandschap. Bijzonder vanwege de verbondheid met geschiedenis van de strijd tegen het water.

Waarderingsvoorstel: hoog

Wegens hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en gebruikswaarde op schaal van de dijkstructuur.

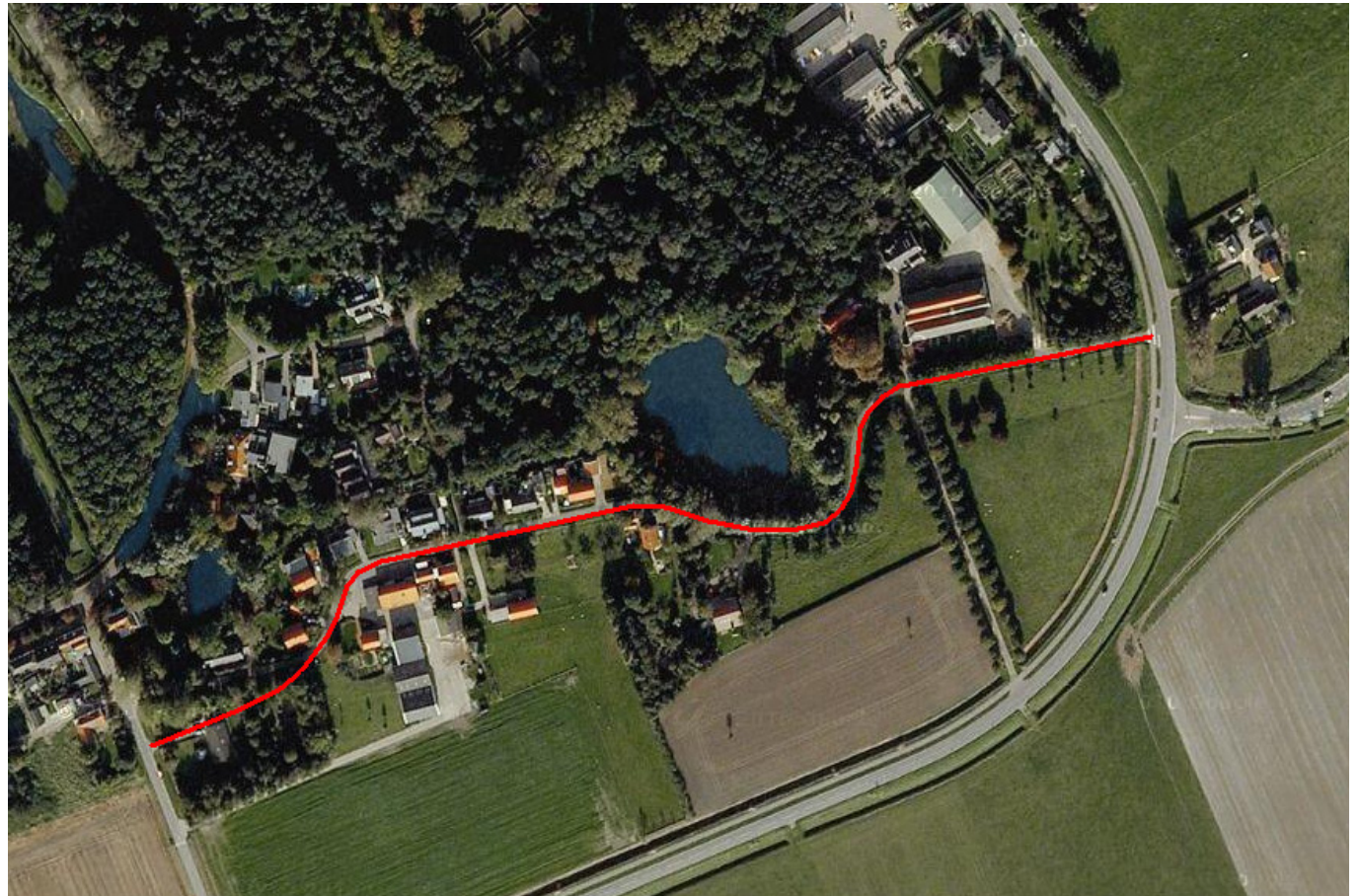
Aangelegd om polder Noordgouwe in te dijken in 1374, voormalige waterkering tegen Gouwe. Verkreeg slingerend tracé na dijkdoorbraak in 1530 in verband met het omleggen langs twee welen. De dijk is afgegraven na de watersnoodramp van 1953, maar het tracé is behouden. Waardevol door historische afleesbaarheid en de loop door verschillende typen landschap (van west naar oost: bosgebied, suburbaan woongebied,

Zuidijk

natuurlijke omgeving met weel en open polderland-schap ten zuiden van de weg). Omliggende bebouwing is op enkele uitzonderingen na niet historisch interessant.

Waarderingsvoorstel: hoog

Wegens hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en gebruikswaarde op schaal van de dijkstructuur.

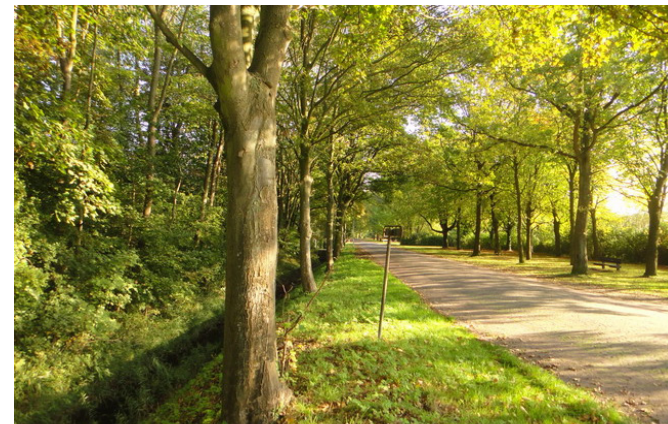
Donkereweg

‘Den Donckere Weghe’ te zien op kaart uit 1664. Vanuit open polderlandschap met lint van arbeiderswoningen en boerderijen loopt de weg naar het zuiden Schuddebeurs in. Geleidelijke overgang naar bosgebied met lint van villa’s. Slingerend tracé van asfalt (noordelijk gedeelte) en klinkerbestrating (zuidelijk deel). Bijzonder in verband met besloten sfeer door dichte beplanting met enkele uitzichten op buitenplaatsen, als

verbindend groenelement en omringende bebouwing en buitenplaatsen.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid, herinnerbaarheid en beeldkwaliteit), fysieke waarde (samenhangendheid) en gebruikswaarde op schaal van de wegstructuur en gebied.

Voor 1800 al aanwezig. Verbindt Kloosterweg en Donkereweg en is geasfalteerd. Vernoemd naar verdwenen buitenplaats waar nu Donkereweg 52 is. Aan zuidzijde lintbebouwing met enkele historische arbeiderswoningen. Aan de noordkant zicht over de polder op het dorp Noordgouwe.

Hanenweg

Duidelijke grens tussen agrarisch gebied en bos- en woonomgeving van Schuddebeurs.

Waarderingsvoorstel: redelijk hoog

Wegens hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en gebruikswaarde op schaal van de wegstructuur.

Heesterlustweg

Vernoemd naar aangrenzend landgoed, te zien op historische kaart uit 1664.

Beplanting is enkele jaren geleden gekapt in verband met leeftijd, waarna rijen jonge eiken en meerdere hagen zijn aangeplant. Ook is klinkerbestrating geres-
taureerd.

Op deze manier krijgt de weg haar historische laan-
karakter weer terug met ingangen naar buitenplaatsen
Heesterlust en Weelzicht.

Bijzonder in verband met verwerking van cultuurhis-
torische kenmerken in restauratie en laankarakter wat
aansluit bij buitenplaatsen.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens hoge belevingswaarde (zichtbaarheid en
beeldkwaliteit), fysieke waarde (samenhangendheid) en
gebruikswaarde op schaal van de wegstructuur.

Als kavelscheiding historisch interessant maar de weg is als provinciale infrastructuur aangetast met brede asfaltbanen, vrijliggend fietspad en bushaltes. Mid-denstuk kent waardevolle omgeving (buitenplaatsen, historische woningen en doorkijkjes op polder ten noord-oosten), zuidelijk en noordelijk deel doen daaraan afbreuk met bedrijven en moderne woningen. Door verspreid liggende woningen ten oosten is rand

Kloosterweg

tussen bos en agrarisch gebied onduidelijk. Naamgeving van de weg herinnert aan voormalig klooster dat aan deze weg gestaan heeft.

Waarderingsvoorstel: redelijk hoog

Wegens belevingswaarde (zichtbaarheid) en gebruikswaarde op schaal van de wegstructuur.

Open gebied

Polders rond Schuddebeurs uit 12e en 13e eeuw, in gebruik als agrarisch gebied.

Van waarde in verband met contrast tussen bos en open polderlandschap.

Ondersteunen zowel het zicht van buiten naar binnen (voornamelijk aan zuidzijde) als zichtlijnen vanaf de Donkereweg (west) en de Kloosterweg (oost) op omgeving.

Waarderingsvoorstel: hoog

Wegens hoge belevingswaarde (zichtbaarheid:contrast tussen open en beslotenheid).

Als kolk ontstaan na doorbraak van Zuiddijk in 1530. Bij herstel is de dijk om deze kolk heen gelegd waardoor de weel ontstond. Ten noorden van de weel is een bos gelegen, behorend tot landgoed Weelzicht. Van waarde in verband met hoge historische afleesbaarheid en natuurlijke waarde.

Grote weel

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager) op schaal van het element.

Kleine weel

Als kolk ontstaan na doorbraak van Zuiddijk in 1530. Bij het herstellen is de dijk om deze kolk heen gelegd waardoor de weel ontstond.

Vroeger gebruikt als drinkplaats voor vee en later recreatievijver, met aangrenzend landgoed en theehuisje. Momenteel omringd door enkele historische woningen, waaronder twee Oostenrijkse geschenkwoningen.

Van waarde in verband met hoge afleesbaarheid en landschappelijke waarde.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager) op schaal van het element.

Bleykzicht (Buitenrust)

Woonhuis beschermd rijksmonument, het landgoed heeft geen beschermde status.
Tuin heeft geleden onder inundatie, maar kent mogelijk enkele cultuurhistorische elementen.

Waarderingsvoorstel: hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager) op schaal van het element.

Heesterlust

Gebouwen, tuinaanleg en hekwerk beschermd als rijksmonument.

Parkaanleg: 19e eeuw, hersteld na 1953.

Bestaande uit a) zichtlijn vanaf zij-entree Donkerweg,

b) parkaanleg aan voorzijde van het landhuis,

c) jong bos wat nu als natuurbos wordt beheerd,

d) noordelijk van het woonhuis een L-vormig grasveld, voormalige moestuin/boomgaard.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager en samenhangendheid) op schaal van het element.

Gebouwen, tuin en enkele losse objecten zijn rijksmonument.
Parkaanleg 19e eeuw, te lijden gehad onder inundatie 1944. Bestaat uit a) oprijlaan vanaf Donkereweg, b) groot gazon met grote slingervijver, solitaire bomen en heestervakken, c) jong bos met Grand Canal georiënteerd op westelijke travée van Welgelegen met linden aan weerszijden, d) zuidelijk van het huis voormalige moestuin/bongerd, nu siertuin met omringende beukhaag.

Mon Plaisir

1990 heringericht naar vroegere situatie (+/- 18e eeuw) met Grand Canal, slingerende vijver en tussen weg en woonhuis gazon met losse bomen.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog.

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager) en fysieke waarde (gaafheid) op schaal van het element.

Rustenburg

Volgens opschrift hekwerk uit 1742. Veel beplanting is verloren gegaan bij inundatie. Woonhuis gebombardeerd in 1944 (koetshuis is behouden gebleven). Landhuis heropgebouwd in 1950.

Vijverpartij met theekoepel op verhoging in noordoosten van het landgoed.

Tuin is beschermd via de Natuurschoonwet uit 1928.

Waarderingsvoorstel: hoog

Wegens hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager) op schaal van het element.

Landhuis is gebombardeerd tijdens WO II, na oorlog is een vervangende woning gebouwd. Twee schuren en varkensstal zijn wel bewaard gebleven en zijn tot Rijksmonument benoemd.

Het complex is naast de Grote Weel gelegen, het bos ten noorden van de weel is openbaar toegankelijk volgens Natuurschoonwet 1928. Bos is na de ramp opnieuw aangeplant, maar aan reliëfverschillen is de oorspronkelijke tuinaanleg mogelijk nog te recon-

Weelzicht

strueren. Vanaf de Heesterlustweg leidt een karakteristieke oprijlaan naar het woonhuis.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdager) op schaal van het element.

Zorgvlied

Woonhuis is grondig verbouwd in 1912 en rond 1970. Het landgoed is opnieuw ingericht met nieuwe beplanting na inundatie van 1944.

Waarderingsvoorstel: redelijk hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid) en inhoudelijke waarde (kennisdrager) op schaal van het element.

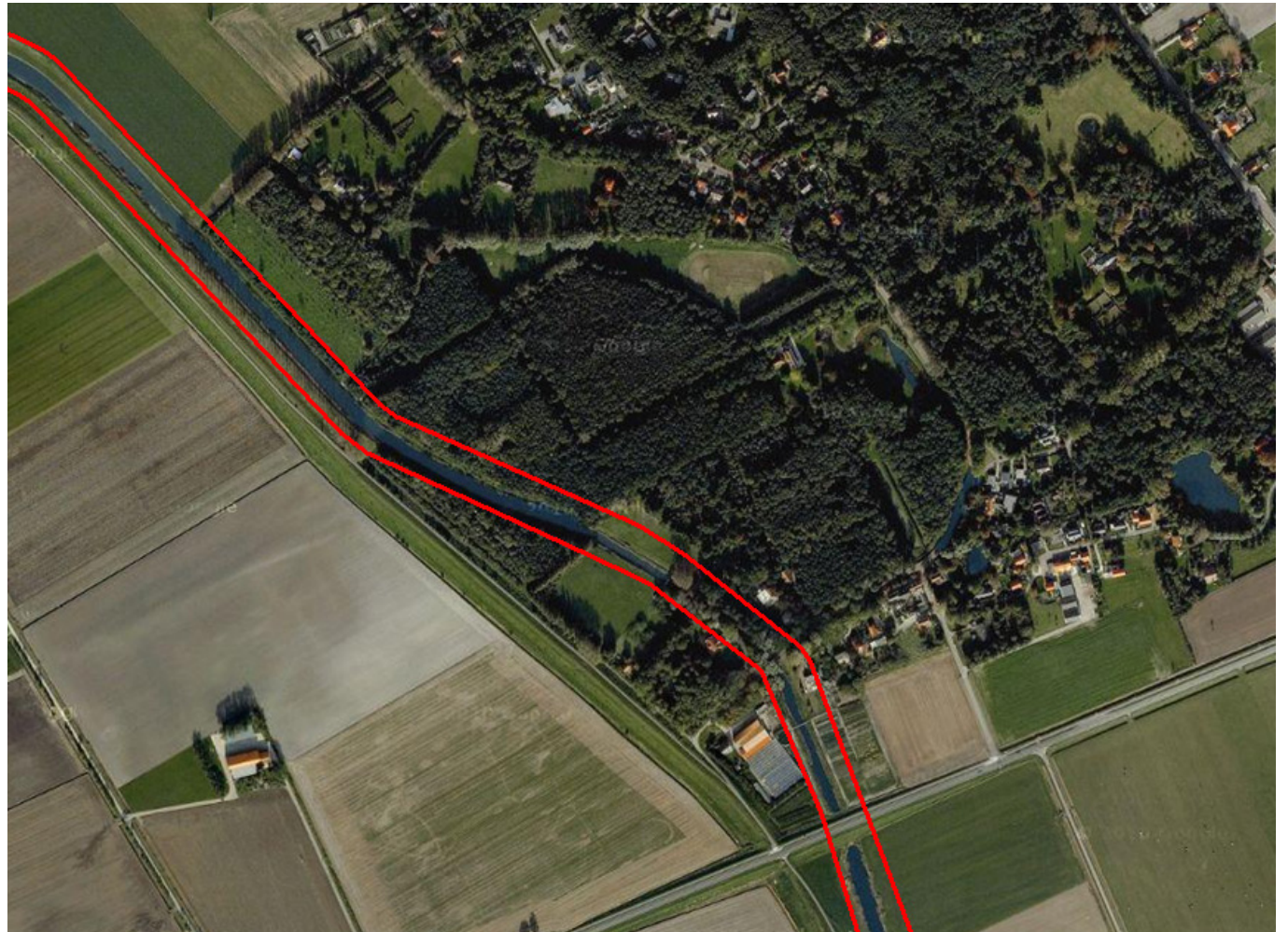

Vaart

Watergang aangelegd ten tijde van herverkaveling na watersnoodramp van 1953 ten behoeve van de waterhuishouding. Aan de zuidzijde van de Blokweg (buiten plangebied) zijn een aantal jaar geleden natuurvriendelijke oevers aangelegd.

Waarderingsvoorstel: redelijk hoog.

Wegens belevingswaarde (zichtbaarheid) op schaal van de structuur.

Grenspalen

Twee grenspalen: a) aan zuidzijde van de Zuiddijk, langs de rijbaan ter hoogte van boerderij Weelzicht, b) ten noorden van de Hanenweg, ter hoogte van de inrit Hanenweg 2.

Paaltjes slaan op de voormalige administratieve grens tussen de gemeenten Zierikzee en Dreischor (van belang bij rechtspraak en bij maatvoeringen).

Leeftijd onduidelijk, in ieder geval van begin 1800.

In de 19e eeuw werd de administratieve grens afgeschaft. Van grote waarde in verband met leeftijd en historische informativiteit.

Waarderingsvoorstel: zeer hoog

Wegens zeer hoge belevingswaarde (zichtbaarheid, herinnerbaarheid), inhoudelijke waarde (kennisdrager) en fysieke waarde (gaafheid) op schaal van het element.

2 WAARDERING.

C: CLUSTERS

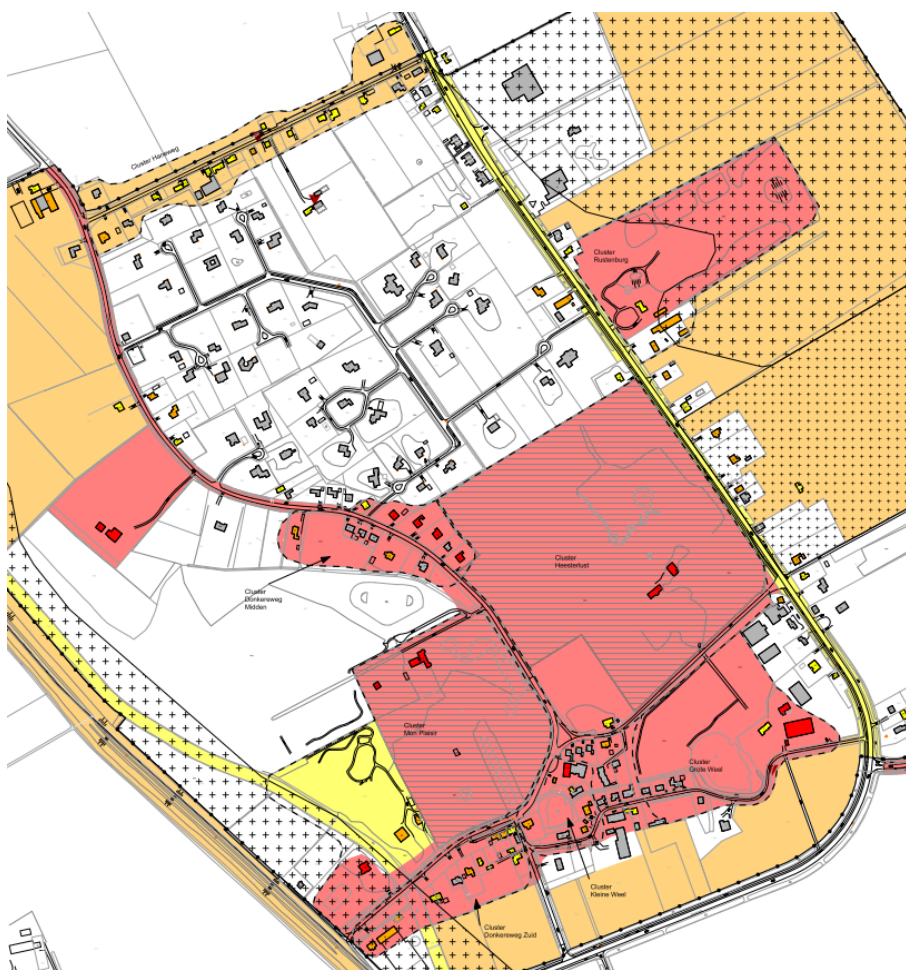
Clusterbeschrijvingen

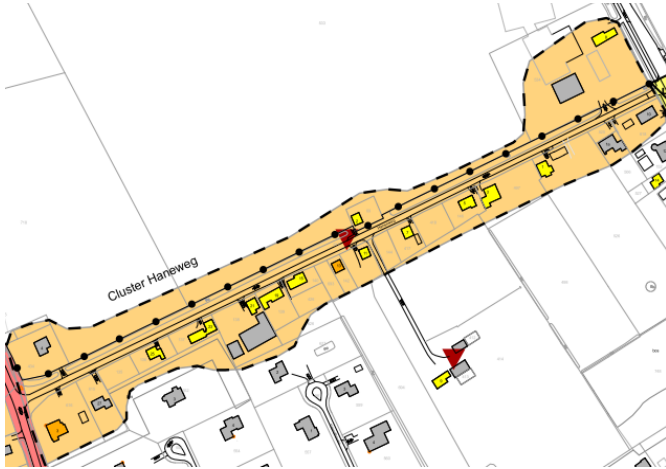
De waarde van cultuurhistorie is groter wanneer er raakvlakken zijn tussen bouwkunst en historische geografie. Wat is het landgoed zonder kasteel, de polder zonder molen en het dorp zonder kerk? Een ensemble is meer waard dan een geïsoleerd object. Omdat de beleevingswaarde van cultuurhistorie wordt versterkt door de combinatie van objecten en structuren, zijn in het plangebied Schuddebeurs clusters geïntroduceerd.

Een cultuurhistorische cluster is een geografische structuur die meerdere objecten en structuren met een gemeenschappelijk historisch verhaal verbindt tot een gebied op de kaart. De clusters zijn ensembles die bouwkunst, stedenbouwkunst, historische geografie, archeologie, landschap, water en groen kunnen bevatten. De clusters zijn duidelijk herkenbaar en geven kwaliteit aan de ruimte.

Losse objecten en structuren in elkaars nabijheid vormen samen een cluster: hier is sprake van een stapeling van cultuurhistorische waarden. Er zijn 8 clusters aangeduid op de waardekaart.

De clusters zijn ingedeeld op thema, waarna een beknopte beschrijving volgt van de cluster samen met beeldmateriaal.

Dit langgerekte cluster bestaat uit een rechte weg en ruim 15 bescheiden vrijstaande woningen. Weg is genoemd naar voormalig buitenplaats Den Haan, waarvan de weg een oprit was.

De bebouwing bevindt zich dicht op de weg en bestaat uit enkellaags arbeiderswoningen uit begin 20e eeuw. Van beperkte omvang en schilddaken met nokrichting evenwijdig aan de weg.

Cluster Hanenweg

Thema: weg met lintbebouwing

Achter de woningen tuinen, aan de noordzijde wordt de weg begrensd door een sloot en open akkerbouwgebied. Aan de woningen is veel verbouwd waarbij nieuw materiaal is gebruikt.

Ter hoogte van huisnummer 2 bevindt zich een historische grenspaal, vermoedelijk uit 18e eeuw.

Redelijk hoge cultuurhistorische waarde.

Cluster Rustenburg

Thema: buitenplaats

Bestaand uit buitenplaats Rustenburg en aangrenzende boerderij.

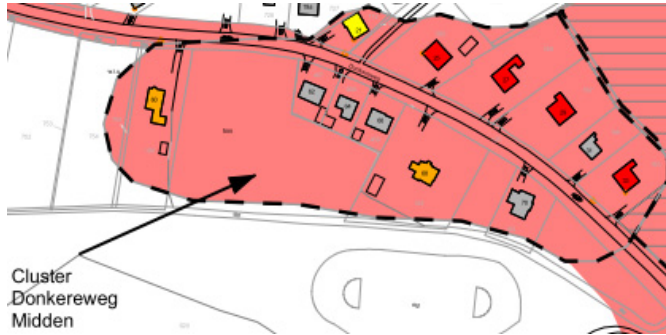
Deze aan de oostzijde van de Kloosterweg gelegen buitenplaats stamt uit 1743. Het landhuis is zwaar beschadigd door een bombardement in 1944, rond 1950 is het vervangen door een nieuw pand. Het wagenhuis en aangrenzende boerderij Kloosterweg 25, die deel uitmaakte van het landgoed, bleven behouden.

De boerderij bestaat uit een witgepleisterd woonhuis met daaraan gekoppeld de historische schuur en enkele vrijstaande bijgebouwen, waaronder een kleine boerderij.

De padenstructuur en tuininrichting van Rustenburg zijn grotendeels nog volgens historisch aanleg, groen is opnieuw aangeplant na de inundatie van 1944.

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Deze kleinschalige cluster bestaat uit de Donkereweg, hier door een bosrijk gebied lopend, en een lint van ruime, vrijstaande villa's. Veel van de rond 1920 gebouwde villa's hebben kenmerken van de chaletstijl. Deze villa's en de lage, grote historische boerderijwoning, zijn als rijksmonument beschermd.

Cluster Donkereweg midden

Thema: weg met lintbebouwing

Het lint is doorgezet aan de westzijde van de weg met moderne bungalows.

De Donkereweg kent op deze plek kenmerkende rijen van aangeplante, volwassen bomen aan weerszijden. De aangrenzende voortuinen versterken dit groene karakter.

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

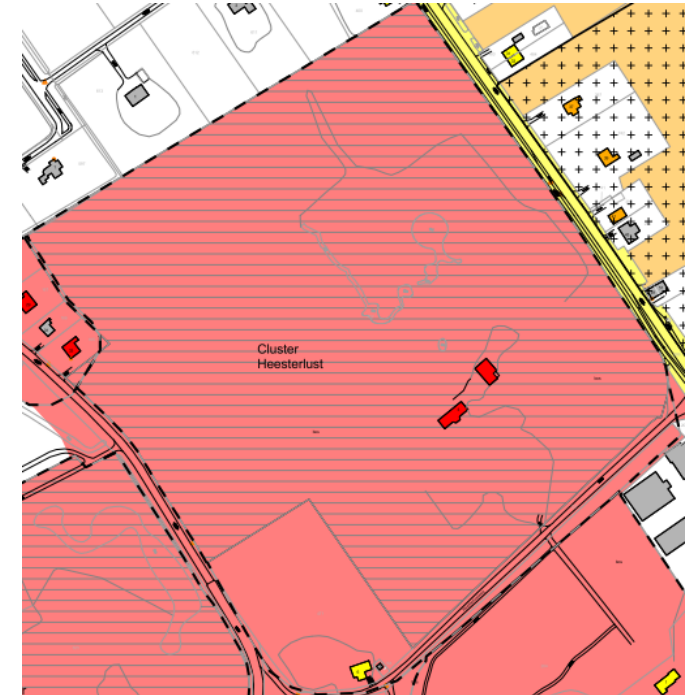
Cluster Heesterlust

Thema: buitenplaats

De grote cluster Heesterlust bestaat uit de gelijknamige buitenplaats, met daarin historische tuinaanleg, het hoofgebouw en meerdere bijgebouwen. De uit de 18e eeuw stammende buitenplaats is als enige in de omgeving grotendeels droog gebleven tijdens de inundatie van 1944, waardoor het bos nog beplanting van voor deze tijd bevat.

De tuin is zo aangelegd dat er een zichtlijn is vanuit het huis op de oprijlaan van Weelzicht. De laan naar de westelijke zij-ingang geeft zicht op Mon Plaisir. De buitenplaats wordt ten zuiden begrensd door de Heesterlustweg, een recent gerestaureerde laan met klinkerbestrating, hagen en bomenrijen.

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Cluster Mon Plaisir bestaat uit de buitenplaats Mon Plaisir en het daarachter gelegen buiten Zorgvlied. Mon Plaisir bestaat uit een 18e eeuwse landhuis met bijgebouwen en een recent gereconstrueerde tuinaanleg, waaronder een ‘grand canal’.
Bomen en struiken zijn opnieuw aangeplant na de inundatie van 1944.

Cluster Mon Plaisir

Thema: buitenplaats

Achter Mon Plaisir, ten noorden van de Donkereweg, bevindt zich het kleinere landgoed Zorgvlied met zwaar verbouwd hoofdgebouw en bediendenwoning. Inmiddels is dit buiten gesplitst met het terrein van de villa Huize Maja (begin 20e eeuw).

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Cluster Donkereweg zuid

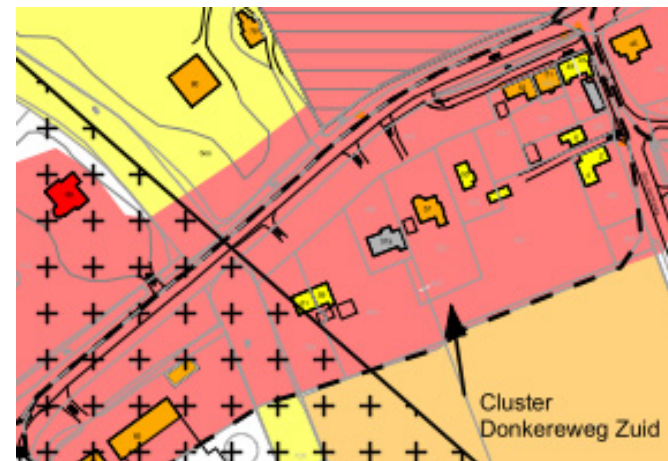
Thema: gemengd

Deze kleine, gemengde cluster bestaat uit de karakteristieke Donkereweg met daaraan enkele personeelswoningen op dijkrestant, vrijstaande villa's en de boerderij De Tol.

De uit klinkers en ruime bermranden bestaande Donkereweg zijn hier omsloten door hoog opgesnoeide,

volwassen loofbomen met overhangend bladerdek over het weggedeelte. Aangrenzende kavels bestaan uit bosrijke tuinen waardoor openbaar en particulier groen in elkaar overvloeit.

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

De 'Kleine weel', te zien vanaf de Donkereweg, vormt het hart van deze cluster. De Weel is een overblijfsel van een dijkdoorbraak uit 1530 met daaraan grenzend het 18e eeuwse landhuis 'Welgelegen', de voormalige

Cluster Kleine weel

Thema: weel

herberg/café met (verbouwd) theehuis en twee houten geschenkwoningen uit 1953.

Ook aangrenzende Donkereweg en Zuiddijk zijn van zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Cluster Grote weel

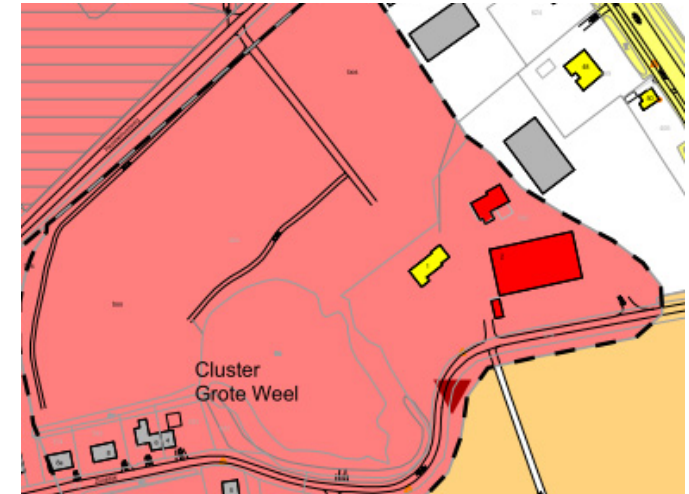
Deze cluster bestaat uit de Grote weel en aangrenzende boerderij/landgoed Weelzicht. De weel is een overblijfsel van een dijkdoorbraak uit 1530. Bij herstel van de Zuiddijk is deze om de kolk heengelegd, wat de kronkelende vorm verklaart van deze inmiddels afgegraven dijk.

Rond de weel zijn het bos, tuin en gebouwen van landgoed 'Weelzicht' gelegen.

Het woonhuis hiervan is gebombardeerd in 1944 en na de oorlog vervangen, de als rijksmonument beschermde schuren dateren uit eind 19e eeuw.

Langs de Zuiddijk bevindt zich een historische grenspaal op de voormalige grens tussen de gemeenten Zierikzee en Dreischor.

Zeer hoge cultuurhistorische waarde.

3 CONCLUSIES.

Conclusies

De conclusies van het cultuurhistorische onderzoek (inventarisatie, waardering, selectie en beschrijving) zijn als volgt:

- De lange geschiedenis van Schuddebeurs is grotendeels nog afleesbaar in het landschap: de woonkern uit de 14e eeuw; het stedenbouwkundige patroon van de meeste wegen (Donkereweg, Hanenweg, Heesterlustweg en Kloosterweg) uit de 17e eeuw; de buitenplaatsen uit de 18e tot de eerste helft van de 20e eeuw; de woonbebouwing vanaf de 19e eeuw tot vrij recent en beperkte resterende oude beplanting (wegens de inundatie van 1944 en de watersnoodramp van 1953).
- Landschappelijk ligt Schuddebeurs als een dichtbegroeide cultuurhistorische enclave in het open landschap van Schouwen-Duiveland. Het contrast tussen dicht en open geeft mede het bijzondere karakter aan het gebied. Groen overheerst en bebouwing vormt geen onderdeel van het silhouet – er ontstaat eerder nieuwsgierigheid dan een verwachting van een ‘dorp’ (met kerktoren enz.) wanneer Schuddebeurs van buitenaf benaderd wordt. De entrees van het gebied zijn echter niet als zodanig ontwikkeld.
- De zeggingskracht van het gebied ligt in de clusters. Het gebied is gegroeid als collectie van buitenplaatsen, villa’s en boerderijen – het is niet als dorp gesticht en mist een kern. De benoemde cultuurhistorische clusters zijn: Donkereweg midden, Donkereweg zuid, Grote weel, Haneweg, Heesterlust, Kleine weel, Mon Plaisir en Rustenburg.
- In het gebied is geen sprake van hiërarchie of dominantie door positie, omvang, hoogte of vorm, zowel van de clusters als van de individuele elementen of objecten. Een oriëntatiepunt ontbreekt.
- De waarde van het gebied ligt in de samenhang tussen de redelijk zelfstandige elementen en objecten. Het visuele verband tussen de onderdelen komt met name tot stand door de verbindende werking van het historisch groen langs de wegen. Aan deze wegen liggen de meeste grotere objecten teruggetrokken op grote, parkachtige tuinen. Hier tussenin en aan de rand liggen stukken lintbebouwing met kleinere korrelgrootte.
- Cultuurhistorie in Schuddebeurs heeft een positieve uitstraling. Dat komt doordat het een levend gebied is zonder leegstand, de tuinen en objecten goed verzorgd zijn en openbare ruimte goed onderhouden is.
- Historisch-geografische elementen zijn 9 als ‘zeer hoog’ gewaardeerd, 7 als ‘hoog’ en 5 als ‘redelijk hoog’.
- Aan gebouwd erfgoed zijn 10 bouwwerken als ‘zeer hoog’ gewaardeerd (reeds beschermd als rijksmonument), 28 als ‘hoog’ en 37 als ‘redelijk hoog’.
- Aan bijzondere objecten zijn 3 objecten gewaardeerd: 2 grenspalen en een restant van een tredmolen.

DEEL TWEE

CULTUURHISTORISCH-RUIMTELIJKE VISIE

Door: Bas Schout

1. Visie

De visie is een weergave van de mogelijkheden om de identiteit en betekenis van Schuddebeurs te behouden en te verbeteren. Daarnaast is de visie gericht op het verbeteren van de herkenbaarheid die deze betekenis kan versterken. Dit betekent dat entrees, wegen en verkaveling een logisch gevolg moeten zijn volgend uit hun historische betekenis, maar passend in de huidige ruimtelijke structuur en samenhang. De visie geeft dus een doorkijk naar de toekomst, maar is geen (bouw-) plan.

1a. Uitgangspunten

Uit de cultuurhistorische inventarisatie blijkt dat Schuddebeurs voor de hele gemeente Schouwen-Duiveland een waardevolle betekenis en identiteit als bijzondere dorpskern heeft, zowel cultuurhistorisch, ruimtelijk als landschappelijk. De belangrijkste cultuurhistorische eigenschappen en fysieke ruimtelijke kenmerken vormen de uitgangspunten voor de gebiedsvisie.

Cultuurhistorisch

- Er is een bijzondere relatie tussen de ruimtelijke structuur (dijken, wegen en bebouwingslinten), landschap (beboste omgeving), buitenplaatsen en de historische groei van Schuddebeurs.
- Het aanwezige historische patroon met structuur, buitenplaatsen en bebouwing is op veel plekken authentiek en gaaf. Op sommige plekken is de cultuurhistorische betekenis minder herkenbaar.
- De cultuurhistorische betekenis wordt versterkt door een grote concentratie aan rijksmonumenten, waarvan een aantal buitenplaatsen.

Ruimtelijk en landschappelijk

- De oorspronkelijke structuren vormen bijzondere herinneringen aan de geschiedenis van geheel Schouwen-Duiveland (bijvoorbeeld de dijken, welen, maar ook sociaal-economisch zoals rijkdom van de buitenplaatsen).
- Het omliggende polderlandschap, vrijwel uitsluitend in gebruik als landbouwgrond, biedt met zijn strakke sloten en wegen een ruim en weids uitzicht.
- Schuddebeurs ontleent haar eigenheid aan de besloten en bosrijke omgeving welke versterkt wordt door het omliggende open polderlandschap. Deze beslotenheid geeft Schuddebeurs in zekere zin een introvert karakter.
- Het slingerende verloop van de Donkereweg, begeleid met bomen, is kenmerkend voor de beslotenheid en bosachtige omgeving van Schuddebeurs.
- De Donkereweg en Heesterlustweg vormen de belangrijkste structuurdragers t.b.v. de cultuurhistorische betekenis.
- De Zuidijk vormt geen structuurdrager, maar is wel vanwege de cultuurhistorische betekenis met bijbehorende welen een bijzondere route.
- De verschillende buitenplaatsen maken onlosmakelijk onderdeel uit van Schuddebeurs en haar geschiedenis.
- Ontwikkeling van nieuwe landgoederen rondom Schuddebeurs is mogelijk binnen de kaders van het Landschappelijk Raamwerk.

- De verschillende toegangswegen naar Schuddebeurs zijn in ruimtelijke zin onvoldoende herkenbaar als volwaardige entree tot de cultuurhistorisch waardevolle kern.
- De structuur en bebouwing van het villawijkje langs de Boslustlaan e.o. hebben geen toegevoegde waarde aan het oorspronkelijke karakter van Schuddebeurs als cultuurhistorische eenheid.

Openbare ruimte

- De inrichting van de Heesterlustweg, een recent gerestaureerde laan met klinkerbestrating, hagen en bomenrijen, vormt herkenbare statige laan ondersteunend aan het karakter van de buitenplaatsen.
- Het profiel en de inrichting van de Donkereweg met klinkerbestrating is karakteristiek en heeft een historische uitstraling.
- De samenhang wordt versterkt door groenvoorzieningen langs routes en zichtassen. Dit verbindend groen is beeldbepalend en karakteristiek voor Schuddebeurs.
- Vooral de flankerende bomenrijen versterken de continuïteit van routes en dijken.
- Toegankelijkheid en zorgvuldige inrichting van de buitenplaatsen is een meerwaarde voor de cultuurhistorische beleving.

Bebouwing en erven

- Bebouwing is divers en bestaat uit lintbebouwing, boerderijen en landhuizen met bijbehorende erfbebouwing e.d.
- Er is een groot aantal beeldbepalende gebouwen aanwezig.
- Verdichting vindt plaats langs de Zuiddijk, bij de kruising Donkereweg en Heesterlustweg en in het midden van de Donkereweg.
- Bebouwing aan de Donkereweg is divers maar kent over het algemeen een authentieke uitstraling met landhuizen, villabebouwing in chaletstijl, traditionele arbeiderswoningen en historische boerderijen.
- Inrichting en begroeiing van de voortuinen aan de Donkereweg versterken karakter.
- Bebouwing aan de Boslustlaan e.o. is eigentijds, soms met traditionele stijlkenmerken.

1b. Van uitgangspunten tot visie

Op basis van de geïnterviewde cultuurhistorie en ruimtelijke uitgangspunten is een gebiedsvisie opgesteld. Deze visie illustreert de belangrijkste bestaande en gewenste karakteristieken van Schuddebeurs. Vanwege de diversiteit is het belangrijk om prioriteiten te stellen door heldere ambities aan te geven.

Er zijn een drietal ambities geformuleerd:

1. Samenhang door heldere structuur.
2. Beleving van cultuurhistorie.
3. Herkenbaarheid door eigenheid.

1c. Ambities

Belangrijkste uitgangspunt is de erkenning van de cultuurhistorische betekenis die gevormd wordt door de aanwezigheid van historische structuren en (bouwkundige) elementen. Op basis van deze erkenning zijn enkele ambities aangegeven die als het ware prioriteit geven aan de belangrijkste ruimtelijke cultuurhistorische aspecten.

Samenhang door heldere structuur

Schuddebeurs is in ruimtelijk opzicht gefragmenteerd door de verschillende subgebieden die met name samenhangen door begroeiing en bomen langs wegen. Het is belangrijk om de ruimtelijke samenhang te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Vooral eenheid en continuïteit van de belangrijkste structuren hebben daarbij een belangrijke rol. Ook de aanwezige flankerende groenvoorzieningen langs routes en zichtassen ('verbindend groen') versterken de samenhang en dienen behouden te blijven.

De Donkereweg en de Heesterlustweg zijn ten opzichte van gebruik en cultuurhistorische beleving de belangrijkste structuurdragers van Schuddebeurs. De beleving van de Donkereweg is divers vanwege afwisseling van bosrijke buitenplaatsen, villabebouwing en verdichtingen. Deze diversiteit vormt 'het verhaal' van de historische ontwikkeling van Schuddebeurs.

De continuïteit van deze route is erg belangrijk voor de ruimtelijke samenhang. De continuïteit is vooral terug te vinden in inrichting, bestrating en beplanting. Een andere mogelijkheid voor versterken van de continuïteit is om bestaande bebouwingsstructuren in de bestaande ritmiek te verdichten. Zo kan de oostzijde van de Donkereweg richting Hanenweg meer beschouwd worden als voortzetting van het bebouwingslint (eenzijdig) met

bebouwing georiënteerd op de Donkereweg. Aan de westzijde is juist het behoud van de diepe tuinen en de openheid van het polderlandschap belangrijk.

Op de kruising van de Donkereweg en de Heesterlustweg is een driehoekige ruimte ontstaan met aanliggend het landhuis "Welgelegen". Deze bijzondere ruimte met het landhuis zou een veel prominentere betekenis mogen krijgen in de structuur van Schuddebeurs. Eventuele verdichting op deze plek dient zorgvuldig, passend in het architectuurbeeld en ondergeschikt aan het landhuis te gebeuren.

Voor de bebouwingslinten aan de randen (Hanenweg en Zuiddijk) geldt dat verdichting eenzijdig mogelijk is, maar uitsluitend aan de zuidzijde van de Hanenweg en noordzijde van de Zuiddijk. Met als uitgangspunt dat verdichting altijd moet passen in de kleinschalige bebouwingsritmiek van de bebouwing op de belendende percelen.

Beleving van cultuurhistorie

De cultuurhistorie is onlosmakelijk onderdeel van Schuddebeurs en dient gewaarborgd te blijven door verbetering in beleving en zichtbaarheid van de waardevolle objecten, structuren en clusters.

Dit gebeurt al door de karakteristieke bebouwing zichtbaar te houden vanaf de openbare weg, zoals de huidige sporadische zichtassen op hoofdbebouwing en open plekken/tuinen van de buitenplaatsen. Maar ook het zichtbaar houden van architectonisch waardevolle villa's en historische boerderijen, die met een vaak meer individuele uitstraling een tijdsbeeld vormen van een bepaalde periode.

Naast de bebouwing is ook de inrichting van de openbare ruimte van belang voor de beleving. Dit is te zien aan de Heesterlustweg, waar de symmetrische laanbeplanting (hagen en bomenrij) typerend is voor een meer formeel karakter van buitenplaatsen en daardoor een eigen uitstraling heeft.

Ook de Zuiddijk met bijbehorende welen is van een belangrijke historische, en vooral landschappelijke, betekenis. De herkenbaarheid is door het afgraven van de dijk sterk verminderd. Het streven is om de Zuiddijk op te waarderen en in ieder geval rekening te houden met het feit dat deze zijde de rand vormt van Schuddebeurs vanaf de zuidzijde (Kloosterweg).

Herkenbaarheid door eigenheid

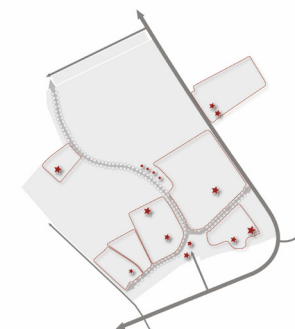
De combinatie van het historische patroon, waardevolle objecten en besloten bosrijke omgeving geven Schuddebeurs een geheel eigen karakter ten opzichte van de omgeving. Dit maakt Schuddebeurs herkenbaar t.o.v. de omgeving.

Afwisselende open- en beslotenheid zorgt voor een sterk contrast. Dit contrast wordt veroorzaakt door de 'gesloten' randen met verdichting door bebouwing en bebossing, maar ook door de aanwezige zichtlijnen op het open weidse landschap. Dit sterke contrast is vooral terug te zien langs de Kloosterweg, Hanenweg en Schouwседijk en geeft Schuddebeurs een eigenheid die behouden moet blijven. De randen, zoals de agrarische bebouwingslinten langs Hanenweg en Zuiddijk verdienen in dit kader extra aandacht. De bebouwing aan één zijde vormt een fraaie dorpsbegrenzing. De andere zijde dient bij voorkeur vrij van bebouwing te blijven waardoor het contrast tussen open en beslotenheid hier ook duidelijk herkenbaar blijft.

Deze beslotenheid maakt Schuddebeurs in zekere zin ook introvert. Om de herkenbaarheid en het uitnodigend karakter te verbeteren is aandacht nodig voor zichtbare elementen vanaf de omliggende hoofdroutes en duidelijk vormgegeven entrees aan de Sint Joostweg, Kloosterweg en Hanenweg.

Samenhang door heldere structuur

Beleving van cultuurhistorie

Herkenbaarheid door eigenheid

1d. Beleidsrichting

De cultuurhistorische waarden van de ruimtelijke structuur, het bebouwingspatroon en de monumentale architectuur behoeven een integrale bescherming. Om zorgvuldig met de verschillende karakteristieken van het gebied om te gaan en tegelijkertijd mogelijkheden te bieden voor vernieuwing is onderscheid gemaakt in de volgende gradaties: behouden, respecteren en verbeteren.

Door per gebiedsdeel een selectieve gradatie aan te brengen in de mate van bescherming kan gericht beleid worden gevoerd. Deze gradaties zijn richtinggevend en gebaseerd op de aanwezige kenmerken. Hiermee vormen ze als het ware een ‘kapstok’ voor de richtlijnen per deelgebied.

Behouden

Uitgangspunt is behouden van de historische stedenbouwkundige structuur, de architectonische kenmerken en het landschappelijk beeld. Bij incidentele verandering bij bebouwing dient gestreefd te worden naar een optimale vormgeving zoals vanuit cultuurhistorisch besef behoort. Aangewezen zijn alle beschermde monumenten en de historische hoofdstructuur inclusief de bomen langs de Donkereweg en de Heesterlustweg.

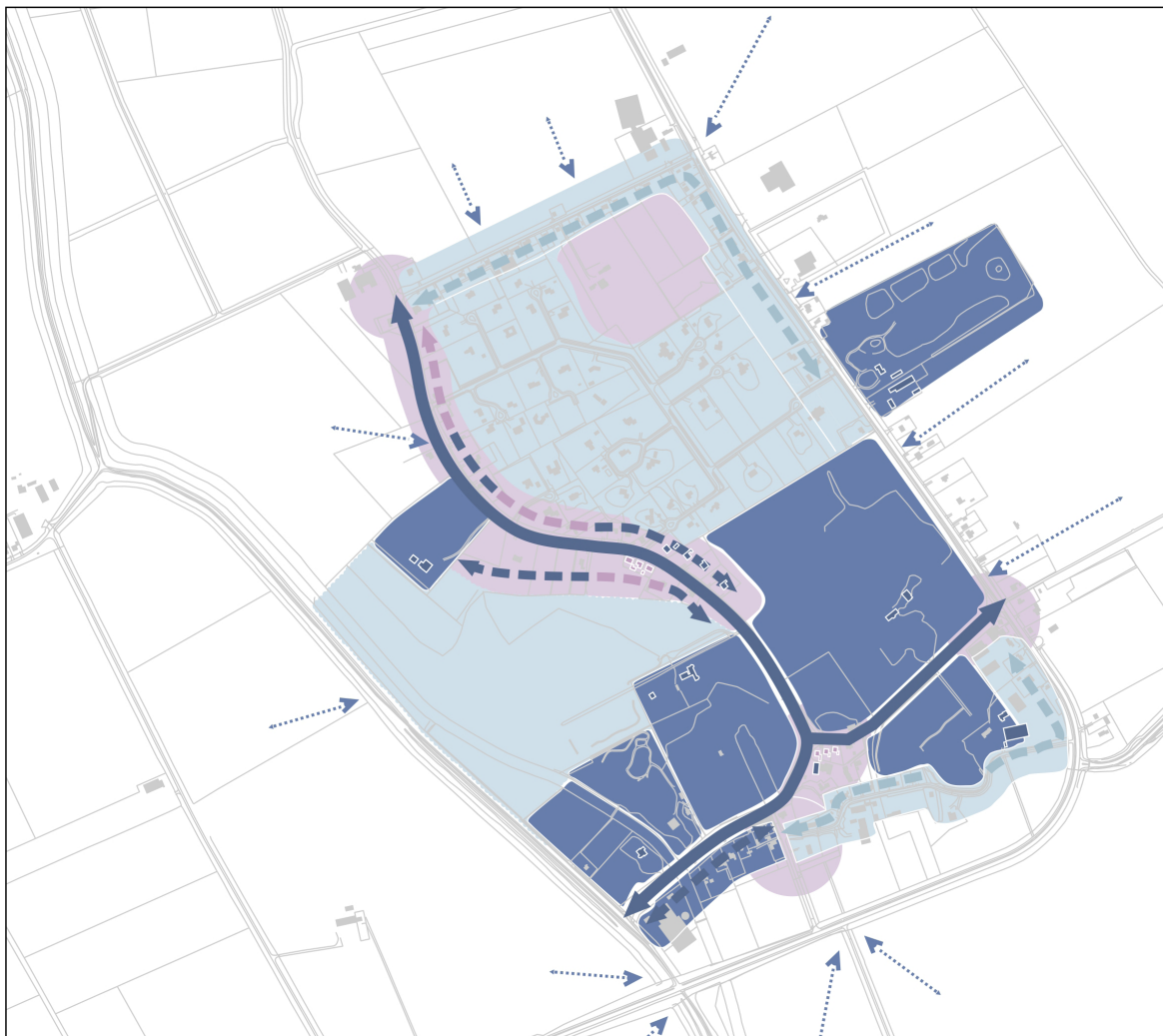
Daarnaast dienen de individualiteit en herkenbaarheid van de buitenplaatsen onaangetast te blijven, met de opmerking dat toegankelijkheid waar mogelijk geoptimaliseerd kan worden. Het aanwezige contrast tussen beslotenheid en openheid dient behouden te blijven.

Respecteren

Het betreft hier de bebouwing en de openbare ruimte die in meer of mindere mate een samenhangend en/of beeldbepalende functie hebben in het gebied. Uitgangspunt is dat stedenbouwkundige en/of architectonische karakteristieken gerespecteerd dienen te worden. Niet kopiëren, maar afstemmen is hier het uitgangspunt.

Met betrekking tot de bebouwing zijn er bebouwingslijnen, waar bij wijziging of vervanging met respect dient te worden omgegaan met de aanwezige of oorspronkelijke stedenbouwkundige kenmerken, zoals rooilijnen, bouwmassa e.d.. Voor de openbare ruimte vormen de Hanenweg en de Zuiddijk de belangrijkste te respecteren structuren met eenzijdige bebouwing en een wat meer agrarische uitstraling.

Ook de villawijk aan de Boslustlaan en omgeving verdient zorg. Belangrijk hier is de verkaveling en inrichting van het gebied. Uitgangspunt is dat er sprake is van een bosrijke omgeving met ‘wooneilandjes’ waarop ruime villabebouwing centraal op de kavel gepositieerd zijn.

Legenda

- Behouden
- Respecteren
- Verbeteren

Beleidsrichtingen

Verbeteren

Het gaat hier om elementen binnen het gebied die nu of in de toekomst voor verbetering vatbaar zijn. Er worden nog geen termijnen aangegeven wanneer eventuele verbetering plaats moet vinden. Het is daarom meer een constatering waaraan nog prioriteiten gekoppeld kunnen worden. Overigens betekent ‘verbeteren’ niet dat hiermee gelijk bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar meer aandachtspunten die bij eventuele (bouw)plannen richtinggevend kunnen zijn.

Vanwege positionering en architectuur is de bebouwing in de vorm van de woningen aan de Donkereweg en de moderne bungalows aan de Heesterlustweg, afwijkend t.o.v. omliggende bebouwing. Zeker bij verdichting langs de belangrijkste structuurdragers zijn massa, vorm, positionering en uitstraling belangrijke afwegingskaders.

Uitgangspunt is afstemming op aanwezige bebouwing in de directe omgeving, waarbij eigentijdse bouwstijlen langs de Donkereweg goed denkbaar zijn om de aanwezige diversiteit te versterken. Belangrijk is dat de bestaande bebouwingsritmiek wordt versterkt/blijft behouden door nieuwbouw binnen de bestaande volumes en voorgevellijnen van de hoofdbebouwing op de belendende percelen te houden.

Ten aanzien van vernieuwing verdient het knooppunt waar de Donkerweg en de Heesterlustweg elkaar ontmoeten enige aandacht. Deze plek kan het hart vormen van Schuddebeurs op voorwaarde dat de herkenbaarheid en uitstraling verbeterd worden. Hostellerie Schuddebeurs kan daarin een prominente rol spelen. Inrichting van openbare ruimte kan door middel van detaillering anders vormgegeven worden zodat het meer een eigen verblijfskarakter krijgt.

De noord-oosthoek van Schuddebeurs heeft nu nog een agrarische functie en wordt omsloten door villabebouwing en de agrarische lintbebouwing aan de Hanenweg en de kloosterweg. Met de ambitie van beslotenheid en sterke dorpsranden zouden deze gronden geschikt zijn voor uitbreiding van de villawijk aan de Boslustlaan. Een en ander met behoud en zorgvuldige inpassing van de boerderij en restant tredmolen aan de Hanenweg 9.

2. Richtlijnen

Voor nieuwe ontwikkelingen kunnen onderstaande richtlijnen leidend zijn bij planvorming. Dat betekent overigens niet dat elk bouwplan moet voldoen aan alle onderstaande richtlijnen. Het zijn geen voorschriften, maar vormen per deelgebied de belangrijkste uitgangspunten waarbinnen een plan moet passen.

Het is niet alleen het collectieve belang van het behouden van cultuurhistorische waarden dat hier een rol speelt, ook het individuele belang zal meewegen bij de beoordeling van een plan. Dat betekent uitdrukkelijk dus ook dat vernieuwing mogelijk moet zijn. Juist vernieuwing zorgt voor leefbaarheid en kan het karakter en daarmee de beleving van Schuddebeurs versterken. Het kan dus mogelijk zijn dat ook eigentijdse initiatieven kunnen bijdragen aan versterking van de aanwezige cultuurhistorische betekenis van Schuddebeurs.

Bij beoordeling van plannen is het van groot belang om gezamenlijk te bepalen hoe het plan kan bijdragen aan de gestelde cultuurhistorische waardering, ambities en beleid.

2a. Algemeen

- Uitstraling en architectuur van de aanwezige karakteristieke historische bebouwing (landhuizen, villa's en boerderijen e.d.) behouden.
- Bebouwing binnen bestaande structuur en ritmiek houden die kenmerkend is voor het betreffende deelgebied.
- Streven naar compacte bouwvlakken: hoofdbebouwing met daarachter eventuele bedrijfsbebouwing en/of bijgebouwen, waardoor zichtlijnen langs bebouwing op het landschap behouden blijven
- Aanwezige contrast langs Schouwsedijk, Hanenweg, Kloosterweg en Zuiddijk tussen (dorps)rand en open polderlandschap behouden en waar mogelijk versterken door verdichting en/of bebossing, bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe landgoederen.

2b. Entrees

- Entreefunctie versterken door bijvoorbeeld bomenrijen of bebouwing met duidelijke representatieve (voor)gevels aan straatzijde. Langs Sint Joostweg mogelijkheid voor forse bomenrijen aan weersijden.
- Visuele hiërarchische overgang door inrichting en bestrating.
- Bestaande waardevolle bebouwing aan de entree Hanenweg en Sint Joostweg bepalend laten zijn voor het beeld van de entrees.

2c. Knooppunt Donkereweg

- Streven naar een minder verkeerskundige inrichting en een meer eigen verblijfskarakter.
- Landhuis 'Welgelegen' als prominent aanwezig pand behouden. Overige bebouwing zijdelings op gepaste afstand en in voorgevellijn terugliggend.

2d. Donkereweg (noord en zuid)

- Behouden en waar mogelijk versterken van historische inrichting van de openbare ruimte met smal profiel, klinkerbestrating en aan weerszijden begeleiding met bomen.
- Verdichten lintbebouwing aan de oost- en zuidzijde is mogelijk passend binnen de bestaande bebouwingsritmiek en waarborgen van bestaand karakter.
- Voortuinen aan de westzijde open houden. Niet dichtzetten met bossages etc., maar zichtlijnen naar achterzijde toe waarborgen.
- Verdichten aan de westzijde beperken tot nieuwbouw op vrije kavels tussen no. 58 en 70, rekening houdend met geleidelijk aflopende diepte van de open voortuin en verspringing in voorgevellijn.
- Structuur van vrijstaande bebouwing met relatief diepe open voortuinen behouden. Voorgevellijnen van nieuwbouw binnen de aanwezige marges van de hoofdbebouwing op de belendende percelen.
- Hoe verder de bebouwing van de weg is gelegen hoe ruimer de mogelijkheden ten aanzien van de bouwmassa.
- De meer representatieve voorgevels altijd georiënteerd op de Donkereweg.
- Breedte bouwvlak maximaal 50% van breedte perceel.

2e. Lintbebouwing

- Bij verdichtingen de bebouwing dichtbij de openbare weg (relatief ondiepe voortuinen) en met voorgevel gericht op openbare weg situeren waardoor de dorpsrand duidelijk vormgegeven wordt.

2f. Kloosterweg

- Oostzijde: zichtlijnen tussen bebouwing behouden door lege percelen vrij te houden van bebouwing en/of bij ontwikkeling van nieuwe landgoederen toepassing te geven aan mozaïek patroon zoals bedoeld in het Landschappelijk Raamwerk.
- Westzijde: verdichting met bebouwing of begroeiing is wenselijk.

2g. Hanenweg

- Noordzijde: vrijhouden van bebouwing en opstaande begroeiing.
- Zuidzijde: verdichting op enkele plaatsen nog mogelijk. Belangrijk is behoud van de relatief rechte voorgevellijn, de schaal en de hoofdvorm van aanwezige bebouwing.

2h. Zuidelijk

- Noordzijde: verdichting zeer beperkt mogelijk. Belangrijk is behoud van de schaal en hoofdvorm van aanwezige bebouwing.
- Zuidzijde: niet verder verdichten met bebouwing. Begroeiing door middel van bomen langs achterzijde percelen is wenselijk.
- Welen behouden en waar mogelijk nog beter zichtbaar en toegankelijk maken als landschapelijk waardevolle elementen.

2i. Buitenplaatsen

- Aanwezige beeldbepalende bebouwing en parkachtige inrichting behouden.
- Herkenbaarheid buitenplaatsen (entrees en inrichting) behouden en waar mogelijk verbeteren o.a. door regelmatig zicht te houden op de karaktervolle landhuizen en parkachtige inrichting.
- Behouden/streven naar openbare toegankelijkheid en afzonderlijke herkenbaarheid buitenplaatsen.
- Bebossing aan randen versterkt contrast en beslotenheid van Schuddebeurs.

2j. Villawijk Boslustlaan e.o.

- Stedenbouwkundige opzet met ruime percelen en woonbebouwing en tuinen als 'eilandjes' in bosrijke omgeving versterken.
- Diversiteit aan bebouwingsstijlen mogelijk. Langs de Donkereweg uitstraling afstemmen op oorspronkelijke karakteristieke villabebouwing langs de Donkereweg.
- Langs de Donkereweg bebouwing oriënteren op de Donkereweg en anders streven naar een duidelijk opstaande erfbegroeiing (voorkomen van 'open gaten').
- Uitbreiding richting noordoostzijde mogelijk, mits de dorpsrand aan Hanenweg en Kloosterweg behouden blijft.

BIJLAGEN

MATRIXEN

I. Matrix waardering bouwkunst

Matrix Waardering Bouwkunst Schuddebeurs Schouwen-Duiveland december 2011					1. CULTUURHISTORIE		2. ARCHITECTUUR		3. SITUERING TOTAAL			
					1a	1b	2a	2b	2c	3a		
					onstaans	lokaal	bouwstijl	uniciteit	verminking	ensemble	met	
					geschied.	belang	waardering	zeldzaamheid	authenticiteit	waarde	weeg	
					1	2	1	2	-1	2	factor	
					3	3	3	3	0	3	24	
					1	1	0	0	3	0	-9	
Adres	dd	bron	R	Bouwjaar								
Donkereweg 3	10.10.11	MIP	P	1850	Woonhuis	1	1	2	1	0	2	11
Donkereweg 5	10.10.11	DSL	N		Woonhuis	1	1	2	1	0	1	9
Donkereweg 7	10.10.11	MIP	nt	1925	Woonhuis	1	1	2	1	0	1	9
Donkereweg 11	10.10.11	DSL	nt		Woonhuis "Bij de boomgaard"	1	1	1	1	1	1	7
Donkereweg 13	14.10.11	DSL	N	ca. 1930	Woonhuis	1	1	1	1	0	1	8
Donkereweg 21	10.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	0	1	8
Donkereweg 39	10.10.11	DSL	P		Woonhuis / vml. Theehuis	1	1	1	1	2	2	8
Donkereweg 41	10.10.11	DSL	nt		vml. Bruidshuisje	1	1	1	1	1	2	9
Donkereweg 45	10.10.11	DSL	P	1768	Woonhuis "Welgelegen"	2	1	1	1	0	2	11
Donkereweg 47/49	10.10.11	MIP	nt	1915	Woonhuis / vml. bakkerij	1	1	0	1	2	2	7
Donkereweg 51	10.10.11	MIP	P	1920	Woning / vml. postkantoor	1	1	1	1	1	2	9
Donkereweg 53	10.10.11	DSL	P	1642	Woonhuis	2	1	1	1	0	2	11
Donkereweg 55	14.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	0	1	8
Donkereweg 57	14.10.11	MIP	nt	1920	Woonhuis "Zonnehof"	1	1	2	1	0	1	9
Donkereweg 59/61	14.10.11	DSL	nt		Dubbel woonhuis	1	1	0	1	1	1	6
Donkereweg 67	14.10.11	MIP	P	laat 19e e	Boerderij	2	1	1	1	0	1	9
Donkereweg 48 schuren	10.10.11	Hist.boerderij	nt	1924	Boerderij "Kort Beraad"	2	1	1	1	1	2	10
Donkereweg 48 woning	10.10.11	Hist.boerderij	nt	1924	Boerderij "Kort Beraad"	1	1	0	1	2	2	7
Donkereweg 54	10.10.11	Hist.boerderij	N	laat 19e e	Woonhuis / vml. Boerderij	1	1	1	1	0	1	8
Donkereweg 60	10.10.11	MIP	nt	1925	Woonhuis "Corridor"	1	1	2	1	0	1	9
Donkereweg 68	10.10.11	MIP	P	1910	Woonhuis "Eekhoorn"	1	1	2	1	0	2	11
Donkereweg 78/80	14.10.11	DSL	N		Woonhuis	1	1	1	1	1	2	9
Hanenweg 1	14.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	0	1	8
Hanenweg 2 (bij)	14.10.11	DSL	P	17e e	Grenspaal	3	1	0	2	0	1	11
Hanenweg 3	14.10.11	DSL	P		Woonhuis	1	1	1	1	0	1	8
Hanenweg 5	14.10.11	DSL	P	1920	Woonhuis	1	1	1	1	1	1	7
Hanenweg 7	14.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	0	1	8
Hanenweg 9	14.10.11	DSL	P		Woonhuis	1	1	0	0	1	1	4
Hanenweg 9 (bij)	14.10.11	DSL	P		Tredmolen restant	1	1	0	2	1	1	8
Hanenweg 11	14.10.11	DSL	P		Woonhuis	1	1	1	1	1	1	7
Hanenweg 13	14.10.11	MIP	nt	1910	Woonhuis	1	1	2	2	1	1	10
Hanenweg 15	14.10.11	DSL	P		Woonhuis / vml. Breihuisje	2	1	1	1	1	1	8
Hanenweg 17/19	14.10.11	Hist.boerderij	nt	begin 20e e	Boerderij	1	1	1	1	0	1	8
Hanenweg 21	14.10.11	Hist.boerderij	nt	begin 20e e	Boerderij	1	1	1	1	2	1	6
Hanenweg 23	14.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	1	1	7
Hanenweg 25	14.10.11	DSL	P		Woonhuis	1	1	1	1	1	1	7

Matrix Waardering Bouwkunst Schuddebeurs Schouwen-Duiveland december 2011					1. CULTUURHISTORIE		2. ARCHITECTUUR		3. SITUERING TOTAAL		
					1a	1b	2a	2b	2c	3a	
					onstaans	lokaal	bouwstijl	uniciteit	verminking	ensemble	met
					geschied.	belang	waardering	zeldzaamheid	authenticiteit	waarde	weeg
					1	2	1	2	-1	2	factor
					3	3	3	3	0	3	24
					1	1	0	0	3	0	-9
Adres	dd	bron	R	Bouwjaar							
Heesterlustweg 1	14.10.11	MIP	nt		Woning (schuren zijn Rijksmonument)	1	1	1	1	1	7
Heesterlustweg 5	14.10.11	MIP	nt	1890	Woonhuis + tbc huisje	1	1	1	2	0	10
Heesterlustweg 6	14.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 21	15.10.11	MIP	nt	1930	Woonhuis	1	1	1	1	1	7
Kloosterweg 23 woning	15.10.11	DSL	P	1947	Buitenplaats Rustenburg	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 23 koetshuis	15.10.11	DSL	P	1742	Buitenplaats Rustenburg	2	1	2	1	0	10
Kloosterweg 25/27	15.10.11	Hist.boerderij	P	18e eeuw	Boerderij	2	1	2	1	0	12
Kloosterweg 29	15.10.11	MIP	nt	1910	Woonhuis	1	1	2	1	0	9
Kloosterweg 31/33	15.10.11	MIP	nt	1910	Woonhuis	1	1	0	1	1	6
Kloosterweg 37	15.10.11	MIP	P	1924	Woonhuis	1	1	2	1	0	9
Kloosterweg 39	15.10.11	MIP	P	1910	Woonhuis	2	1	2	1	0	10
Kloosterweg 41	15.10.11	MIP	P	1910	Woonhuis	1	1	2	1	0	9
Kloosterweg 45/47	15.10.11	MIP	nt	1900	Woonhuis	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 53	15.10.11	MIP	P	1924	Woonhuis	2	1	2	1	0	10
Kloosterweg 57	15.10.11	Hist.boerderij	P	eind 19e e	Boerderij	1	1	1	1	0	10
Kloosterweg 59	15.10.11	DSL	P	1958	Woonhuis	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 69	15.10.11	Hist.boerderij	nt	begin 20e	Schuur	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 14	15.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	1	1	1	7
Kloosterweg 16	15.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	0	1	1	6
Kloosterweg 30	15.10.11	DSL	P	1917	Woonhuis	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 32	15.10.11	MIP	P	1911	Woonhuis	1	1	2	1	0	11
Kloosterweg 34	15.10.11	MIP	P	1910	Boerderij	1	1	2	1	0	11
Kloosterweg 38	15.10.11	MIP	nt	1900	Woonhuis	1	1	1	1	0	8
Kloosterweg 40	15.10.11	MIP	P	1932	Woonhuis	1	1	2	1	0	9
Kloosterweg 48	15.10.11	DSL	nt		Woonhuis	1	1	0	1	0	7
Kloosterweg 50	15.10.11	DSL	P		Woonhuis	1	1	0	1	1	6
Zuiddijk 9/11	14.10.11	DSL	nt		Woning met schuur	1	1	1	1	1	7
Zuiddijk 16	14.10.11	DSL	P	1953	Woning	2	1	1	2	1	12
Zuiddijk 18	14.10.11	DSL	P	1953	Woning	2	1	1	2	0	13
Zuiddijk zuidzijde	14.10.11	DSL	P	17e e	Grenspaal	3	1	0	2	0	11
Sint Joostweg (achter)	14.10.11	DSL	nt		Koetshuis begrafenisondernemer	1	1	1	1	0	8
Sint Joostweg 2/4	14.10.11	DSL	nt		Woonhuis (met varkenshok)	1	1	0	1	0	7
Sint Joostweg 6	14.10.11	DSL	P		Woonhuis	2	1	0	1	1	7
			R		reactie eigenaar:						
			P		positief (veldbezoek en foto's op erf mogelijk)						
			N		negatief (vanaf openbare weg gefotografeerd, bericht van eigenaar via gemeente of bij veldbezoek)						
			nt		niemand thuis (vanaf openbare weg gefotografeerd)						

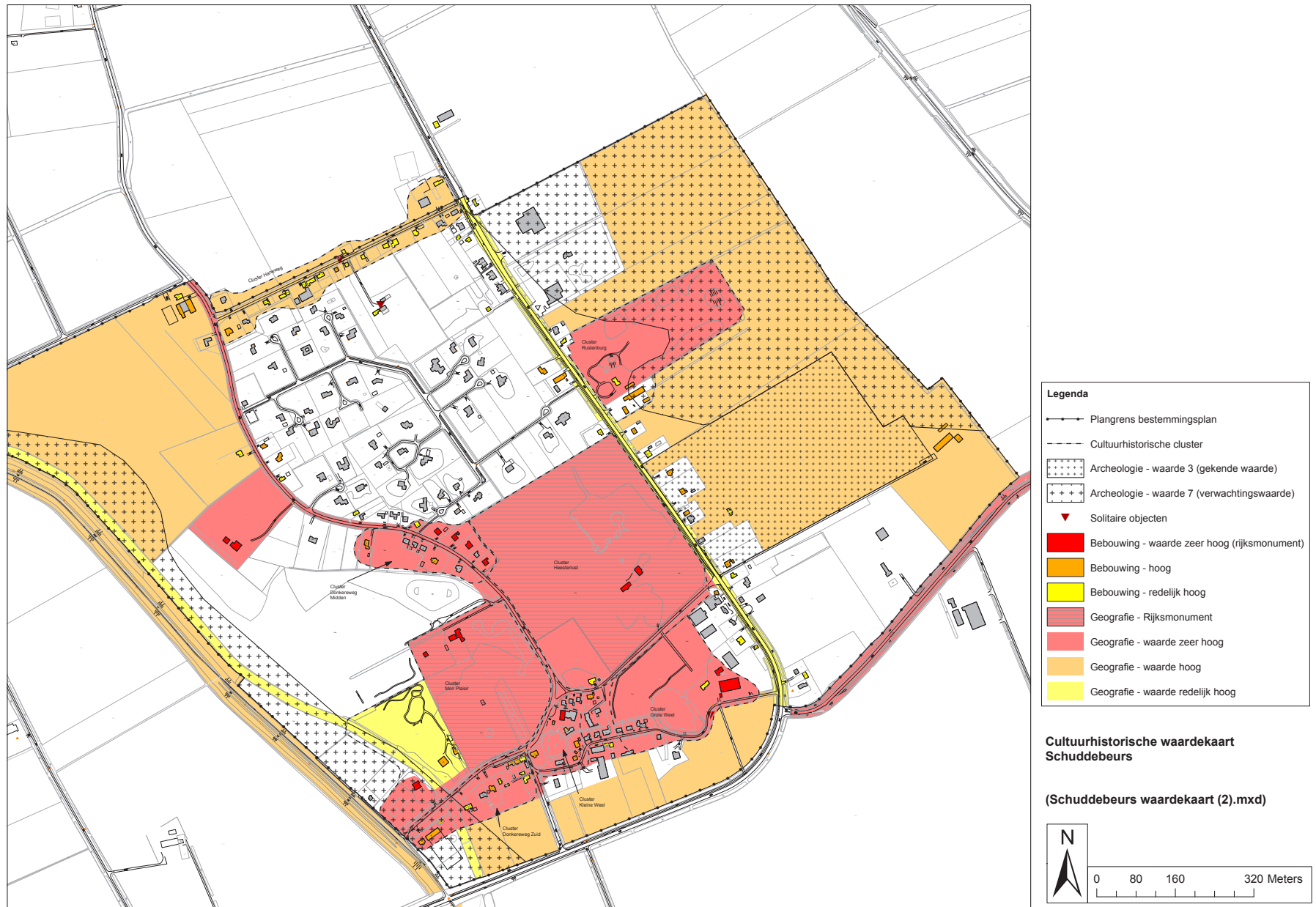
II. Matrix waardering elementen

Inventarisatie van elementen met cultuurhistorische waarde							
Schuddebeurs, gemeente Schouwen-Duiveland							
december 2011							
	WAARDE						
Naam / Adres	zeer hoog	hoog	redelijk	status	Bouwjaar	oorspr. Functie	opm.
ARCHEOLOGIE							
Kloosterweg oostzijde zone 3							Gekende waarde
Kloosterweg oostzijde zone 7							Verwachtingswaarde
Schouwsedijk oostzijde zone 7							Verwachtingswaarde
LANDSCHAP							
Grote weel							
Kleine weel							
Open gebied a							Ten westen van Donkereweg
Open gebied b							Ten oosten van Kloosterweg
Open gebied c							Ten zuiden van Zuiddijk
DIJKEN							
Zuiddijk							
Roterijldijk							buiten plangrens
Schouwsedijk							buiten plangrens
WEGEN							
Donkereweg							
Hanenweg						zichtlijn op buitenplaats "Den Haan"	
Heesterlustweg							
Kloosterweg							
Buitenplaatsen							
Bleykzicht / Buitenrust							
Heesterlust				RM			Historische beplanting
Mon Plaisir				RM			Natuurschoonwet
Rustenburg							Padenstructuur, aanleg
Weelzicht							Natuurschoonwet
Zorgvlied							
BIJZONDERE OBJECTEN							
Hanenweg 2 (bij)					17e eeuw	grenspaal	
Hanenweg 9 (bij)						tredmolen restant	
Zuiddijk zuidzijde					17e eeuw	grenspaal	

Inventarisatie van elementen met cultuurhistorische waarde							
Schuddebeurs, gemeente Schouwen-Duiveland							
december 2011							
	WAARDE						
Naam / Adres	zeer hoog	hoog	redelijk	status	Bouwjaar	oorspr. Functie	opm.
BOUWKUNST							
Donkereweg 3				MIP	1850	Woonhuis	
Donkereweg 5						Woonhuis	
Donkereweg 7				MIP	1925	Woonhuis	
Donkereweg 11						Woonhuis "Bij de boomgaard"	
Donkereweg 13					ca. 1930	Woonhuis	
Donkereweg 21						Woonhuis	
Donkereweg 25				RM			
Donkereweg 27				RM	1909		
Donkereweg 29				RM	1910		
Donkereweg 33				RM	1921		
Donkereweg 35				RM		Café/herberg	Hotel/restaurant Hostellerie
Donkereweg 37/39						Voorm. theehuis bij Hostellerie	Verbouwd tot woning
Donkereweg 41						Bruidshuisje bij Hostellerie	
Donkereweg 45					1768	Woonhuis "Welgelegen"	
Donkereweg 47/49				MIP	1915	Bakkerij / kruidenier / postkantoor	
Donkereweg 51				MIP	1920	Woonhuis	
Donkereweg 53					1842	Eigendom fam. Boeye, verm. personeelwoning	
Donkereweg 55						Woonhuis	
Donkereweg 57				MIP	1920	Woonhuis "Zonnehof"	
Donkereweg 59/61						Voormalig landgoed "Dijkzicht"	1955 gesplitst in 2 woningen
Donkereweg 67				MIP	laat 19e e	Boerderij "De Tol"	incl. schuren
Donkereweg 48 schuren				Hist.boerderij	1924	Boerderij "Kort Beraad"	Op plek voorm. landgoed
Donkereweg 48 woning				Hist.boerderij	1924	Boerderij "Kort Beraad"	
Donkereweg 54				Hist.boerderij	laat 19e e	Boerderij	
Donkereweg 58				RM	laat 18e e	"Bleykzicht"	
Donkereweg 60				MIP	1925	Woonhuis "Corridor"	
Donkereweg 68				MIP	1910	Woonhuis "Eekhoorn"	
Donkereweg 72/74				RM		"Mon Plaisir"	Gebouwen + landgoed RM
Donkereweg 78/80						"Zorgvlied"	
Donkereweg 88				RM	1902	"Huize Maja"	
Hanenweg 1						Woonhuis	
Hanenweg 3						Woonhuis	
Hanenweg 5					1920	Woonhuis	
Hanenweg 7						Woonhuis	
Hanenweg 11						Woonhuis	
Hanenweg 13				MIP	1910	Woonhuis	
Hanenweg 15						Breihuisje	
Hanenweg 17/19				Hist.boerderij	begin 20e e	Boerderij	
Hanenweg 21				Hist.boerderij	begin 20e e	Boerderij	
Hanenweg 23						Woonhuis	
Hanenweg 25						Woonhuis	
Heesterlustweg 1				RM		Schuren	
Heesterlustweg 1						Woning	
Heesterlustweg 4				RM		Heesterlust	Gebouwen en landgoed RM

Inventarisatie van elementen met cultuurhistorische waarde							
Schuddebeurs, gemeente Schouwen-Duiveland							
december 2011							
	WAARDE						
Naam / Adres	zeer hoog	hoog	redelijk	status	Bouwjaar	oorspr. Functie	opm.
Heesterlustweg 5				MIP	1890	Woonhuis + tbc huisje	
Heesterlustweg 6						Voorm. tuinmanswoning Heesterlust	
Kloosterweg 21				MIP	1930	Woonhuis	
Kloosterweg 23 woning					1947	Rustenburg	
Kloosterweg 23 koetshuis					1742	Rustenburg	
Kloosterweg 25/27				Hist.boerderij	18e eeuw	Boerderij	
Kloosterweg 29				MIP	1910	Woonhuis	
Kloosterweg 31/33				MIP	1910	Woonhuis	
Kloosterweg 37				MIP	1924	Woonhuis	
Kloosterweg 39				MIP	1917	Woonhuis (Vlieger)	
Kloosterweg 41				MIP	1910	Woonhuis	
Kloosterweg 45/47				MIP	1900	Woonhuis	Op fundamenten v. klooster
Kloosterweg 53				MIP	1924	Woonhuis (Vlieger)	
Kloosterweg 57				Hist.boerderij	1910	Boerderij	
Kloosterweg 59					1958	Woonhuis	
Kloosterweg 69				Hist.boerderij	begin 20e e	Boerderij	Betreft de schuur, nr. 69
Kloosterweg 14						Woonhuis	
Kloosterweg 16						Woonhuis	
Kloosterweg 30					1917	Woonhuis	
Kloosterweg 32				MIP	1911	Woonhuis	
Kloosterweg 34				MIP	1910	Boerderij	
Kloosterweg 38				MIP	1900	Woonhuis	
Kloosterweg 40				MIP	1932	Woonhuis	
Kloosterweg 48						Woonhuis	
Kloosterweg 50						Woonhuis	
Zuiddijk 9/11						Woning met schuur	
Zuiddijk 16					1953	Woning	
Zuiddijk 18					1953	Woning	
Sint Joostweg (achter)						ws. agrarisch, schuur begrafenisondernemer	
Sint Joostweg 2/4						Woning (met varkenshok)	
Sint Joostweg 6						postkantoor tot ca. 1970	
	zeer hoog			beschermd als rijksmonument, niet in waarderingsmatrix opgenomen			
Voor bouwkunst gelden de grenswaarden		hoog		score 9 punten en hoger volgens de matrix			
			redelijk hoog	score 6 tot en met 8 punten volgens de matrix			

III. Waardekaart totaal

BRONNEN

Literatuur

Blikman, B. (2004). 'Exclusief Wonen'. Uit: Stad en Lande, Historische bijdragen en mededelingen van de vereniging Stad en Lande van Schouwen-Duiveland (jrg. 41, nr. 109, p. 15-19).

Brons en Partners, landschapsarchitecten bv. (maart 2011) Landschapsonwikkelingsplan Schouwen-Duiveland, deel 1, inventarisatie en analyse.

Bureau Lantschap (2005). Beschrijving Zeelandse regio's, deelgebied Schouwen-Duiveland.

De Bruijn, M.P. e.a. (1982). Encyclopedie van Zeeland.

Gemeente Schouwen-Duiveland (2010). Welstandsnota 2010.

Gemeente Schouwen-Duiveland (2011). Tij van de Toekomst, ontwerpvisie 2011-2040.

Hoogerhuis, O.W., e.a. (1989). Kadastrale atlas van Zeeland 1832, Brouwershaven. Serie Schouwen-Duiveland, deel 3.

Holm, J. (1900). Kort geschiedkundige overzicht der voormalige Golde of Gouwe, thans genaamd 'Dijkwater', in verband met de aanstaande opening van den Tramweg Brouwershaven-Steenbergen.

Keikers, W.H. (1983). Beeld en sfeer van het oude Schuddebeurs, lustoord op Schouwen. Uit: Kroniek van het Land van de Zeemeermin (Schouwen-Duiveland), jrg. 8, p. 75-86).

Kuyper, J. (1982). Gemeente Atlas van de provincie Zeeland 1866.

Gemeente Schouwen-Duiveland (2007). Landschappelijk Raamwerk Schouwen-Duiveland.

Stenvert, R. e.a. (2003). Monumenten in Nederland, Zeeland. Schuddebeurs, pagina 218 en 219.

Digitale bronnen

Cultuur Historische Hoofdstructuur Zeeland, Provincie Zeeland (chs.zeeland.nl)

Geologie van Nederland, Naturalis (geologievannederland.nl)

Historische kadastrale kaarten (watwaswaar.nl)

Jaar van de Historische Buitenplaatsen 2012 (buitenplaatsen2012.nl)

Kennis Infrastructuur Cultuur Historie (kich.nl)

Monumentenregister Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (cultureelerfgoed.nl)

Provinciale Zeeuwse Courant (pzc.nl)

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (szec.nl)

Tuinen database Universiteit Wageningen (http://library.wur.nl/tuin/)

Zeven x zeven, verhalen bij religieus erfgoed (zevenxzeven.nl)

Archieven

Beeldbank Zeeuwse Bibliotheek, Middelburg

Gemeentearchief gemeente Schouwen-Duiveland, Zierikzee

Zeeuws Archief, Middelburg

Beeldmateriaal

Foto's gemaakt door Dorp, Stad en Land tenzij anders vermeld.

